

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

ЗВІТ

**за результатами дослідження ринків послуг у сфері
поводження з побутовими відходами**

СХВАЛЕНО

Антимонopolьним комітетом України

11 січня 2018 року протокол № 2

Київ 2018

Зміст

Вступ	4
1. Загальна характеристика сфери послуг поводження з побутовими відходами.....	5
2. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері поводження з побутовими відходами.....	9
3. Умови проведення конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів	20
4. Порядок формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.....	25
5. Порядок формування тарифів на послуги з захоронення та перероблення побутових відходів.....	29
6. Стан розвитку конкуренції на ринках поводження з побутовими відходами в регіонах України.....	33
6.1. Вінницька область.....	35
6.2. Волинська область.....	38
6.3. Дніпропетровська область.....	40
6.4. Донецька область.....	42
6.5. Житомирська область.....	44
6.6. Закарпатська область.....	46
6.6. Запорізька область.....	49
6.7. Івано-Франківська область.....	52
6.8. м. Київ.....	54
6.10. Київська область.....	57
6.11. Кіровоградська область.....	59
6.12. Луганська область.....	62

6.13. Львівська область.....	<u>64</u>
6.14. Миколаївська область.....	<u>66</u>
6.15. Одеська область.....	<u>68</u>
6.16. Полтавська область.....	<u>70</u>
6.17. Рівненська область.....	<u>72</u>
6.18. Сумська область.....	<u>74</u>
6.19. Тернопільська область.....	<u>76</u>
6.20. Харківська область.....	<u>78</u>
6.21. Херсонська область.....	<u>80</u>
6.22. Хмельницька область.....	<u>82</u>
6.23. Черкаська область.....	<u>84</u>
6.24. Чернівецька область.....	<u>86</u>
6.25. Чернігівська область.....	<u>88</u>
7. Проблемні питання, виявлені під час дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами.....	<u>91</u>
8. Заходи, вжиті органами Комітету.....	<u>97</u>
9. Міжнародний досвід у сфері поводження з відходами.....	<u>103</u>
Висновки та пропозиції.....	<u>110</u>

Вступ

Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) та обласними територіальними відділеннями Комітету (далі – Відділення) проведено дослідження стану конкуренції ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами та діяльності суб'єктів господарювання, які діють на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами, органів місцевої влади, на предмет дотримання ними законодавства про захист економічної конкуренції.

Період проведення органами Комітету дослідження: 2015 - 2016 роки та перше півріччя 2017 року.

Метою дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами є:

- запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами (твердими, великогабаритними та рідкими);
- виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень, та проблемних питань, які перешкоджають розвитку конкуренції на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами.

У рамках дослідження було направлено вимоги про надання інформації до центральних органів влади, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері поводження з відходами, обласних державних адміністрацій, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами, профільних асоціацій.

У процесі роботи над звітом було використано інформацію відповідних уповноважених органів, проведено аналіз нормативно-правових актів, які регулюють відповідні відносини, та інших джерел, що містять інформацію, яка має значення для проведення об'єктивного дослідження.

За результатами опрацювання отриманої інформації встановлено наступне.

1. Загальна характеристика сфери послуг поводження з побутовими відходами

Закон України «Про відходи» дає визначення таким поняттям, як:

побутові відходи - відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення;

поводження з відходами - дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення;

збирання відходів - діяльність, пов'язана з вилученням, накопиченням і розміщенням відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, включаючи сортування відходів з метою подальшої утилізації чи видалення;

зберігання відходів - тимчасове розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах (до їх утилізації чи видалення);

оброблення (перероблення) відходів - здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення;

перевезення відходів - транспортування відходів від місць їх утворення або зберігання до місць чи об'єктів оброблення, утилізації чи видалення;

утилізація відходів - використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів;

видалення відходів - здійснення операцій з відходами, що не призводять до їх утилізації;

знешкодження відходів - зменшення чи усунення небезпечності відходів шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення;

захоронення відходів - остаточне розміщення відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях чи на об'єктах таким чином, щоб довгостроковий

шкідливий вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів.

Отже, відповідно до Закону України «Про відходи» процес поводження з відходами поділяється на десять видів діяльності, які можуть бути сегментовані на окремі товарні ринки відповідних послуг.

Сфера послуг поводження з побутовими відходами є проблемною вже багато років. Незважаючи на те, що протягом останніх 20 років чисельність населення України постійно скорочується, обсяги утворення побутових відходів зростають. Показник утворення відходів в Україні в середньому становить 250 - 300 кілограмів на рік на людину.

За даними, оприлюдненими на сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, в Україні за 2016 рік утворилось понад 49 млн куб. метрів побутових відходів, або близько 11 млн тонн.

Домінуючим способом поводження з побутовими відходами залишається їх вивезення та захоронення на полігонах та сміттєзвалищах. У 2016 році лише 5,8 відсотка утворених побутових відходів перероблено, у тому числі 2,71 відсотка (1,3 млн куб. метрів) - утилізовано (спалено), 3,09 відсотка (1,53 млн куб. метрів) - спрямовано на інші сміттєпереробні комплекси та близько 0,003 відсотка (2000 куб. метрів) - компостовано.

Решту (близько 94 відсотків) розміщено на полігонах та сміттєзвалищах, яких станом на 2016 рік в Україні налічувалося 5470 одиниць загальною площею понад 9 тис. га, з них 305 (5,6 відсотка) перевантажені, а 1646 одиниць (30 відсотків) не відповідають нормам екологічної безпеки.

За експертними оцінками понад 99 відсотків функціонуючих полігонів не відповідають європейським вимогам.

Більшість їх працює в режимі перевантаження, тобто з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів. Водночас полігони є джерелом інтенсивного забруднення атмосфери та підземних вод. Майже всі полігони потребують невідкладної санації та рекультивації. Не вирішуються

питання створення нових полігонів. Крім того, у багатьох містах триває процес утворення несанкціонованих звалищ побутових відходів.

Неналежним чином проводиться робота з паспортизації та рекультивації сміттєзвалищ. З 1551 сміттєзвалища, які потребують паспортизації, у 2016 році фактично паспортизовано 380 одиниць (потребує паспортизації 51 відсоток сміттєзвалищ від їх загальної кількості). З 509 сміттєзвалищ, які потребують рекультивації, фактично рекультивовані 86. Найбільша кількість полігонів, які потребують рекультивації, у Закарпатській області – 66 відсотків загальної кількості полігонів в області.

Потреба в будівництві нових полігонів становить понад 433 одиниці. Найбільша потреба в будівництві нових полігонів існує у Дніпропетровській області – 51 одиниця та Запорізькій області – 42 одиниці.

Через неналежну систему поводження з твердими побутовими відходами в населених пунктах, як правило у приватному секторі, щорічно виявляється понад 27,5 тис. несанкціонованих звалищ, що займають площу 1,2 тис. га, з них ліквідовано у 2016 році понад 27,4 тис. несанкціонованих звалищ площею 1,1 тис. га.

Наявна структура системи санітарного очищення населених пунктів недосконала і не забезпечує достатнього контролю за санітарним станом територій, а також збиранням, вивезенням, знешкодженням та захороненням побутових відходів.

Понад 78 відсотків населення України охоплено послугами з вивезення побутових відходів. Найгірший показник охоплення населення послугами з вивезення побутових відходів – у Волинській та Луганській областях, становить 61 відсоток.

У 2015 році надавали послуги у сфері санітарної очистки 1125 організацій, у тому числі 279 приватної власності (25 відсотків), а у 2016 році надавали послуги у сфері санітарної очистки 1143 організації, у тому числі 292 приватної власності (26 відсотків). Найбільша кількість

підприємств приватної форми власності у цій сфері – у місті Києві (83 відсотки) та Закарпатській області (58 відсотків).

Чисельність працюючих у сфері поводження з побутовими відходами становить майже 16 тис. осіб. Загальна кількість спеціально обладнаних транспортних засобів – понад 3,5 тис. одиниць. Середній показник зношеності спецавтотранспорту у 2016 році становить 66 відсотків. Найменший відсоток зношеності сміттєвозів – у Полтавській та Хмельницькій областях (45 відсотків).

[Повернутися до змісту](#)

2. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері поводження з побутовими відходами

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють сферу поводження з побутовими відходами, є:

1) Директива № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 р. «Про відходи та скасування деяких директив».

Відповідно до зазначеної директиви держави-члени зобов'язані розробити плани поводження з відходами.

Директивою також встановлюються основні принципи, такі як обов'язок поводитися з відходами так, щоб це не вплинуло негативно на довкілля чи здоров'я людини, заохочення застосовувати ієрархію відходів та, згідно з принципами «оплати забруднювачем», вимога оплати ліквідації відходів власником відходів, попередніми власниками або виробниками продукції, після якої лишилися відходи.

2) Директива Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів».

Ця Директива застосовується до будь-якого місця захоронення та визначає низку умов, яким має відповідати захоронення: розміщення, обладнання, нагляд, контроль, герметичність, а також заходи щодо попередження і захисту від будь-якої загрози довкіллю. Крім цього директива запроваджує процедуру надання спеціального дозволу для всіх видів захоронень відповідно до основних вимог щодо дозволів.

3) Директива № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС».

Зазначена директива спрямована на запобігання або зменшення негативного впливу на довкілля та здоров'я людини, що може виникнути в результаті управління відходами видобувної промисловості. З цією метою Директивою передбачаються різноманітні заходи і процедури, яких повинні дотримуватися держави та оператори (фізичні та юридичні особи, відповідальні

за управління видобувними відходами), а також гарантії забезпечення належного стану довкілля та його відновлення у разі аварій.

4) Закон України «Про відходи». Цей Закон регулює відносини, пов'язані з утворенням, збиранням і заготівлею, сортуванням, перевезенням, зберіганням, обробленням (переробленням), утилізацією, видаленням, знешкодженням та захороненням відходів, що утворюються в Україні, перевозяться через її територію, вивозяться з неї, а також з перевезенням, обробленням та утилізацією відходів, що ввозяться в Україну як вторинна сировина.

5) Закон України «Про житлово-комунальні послуги», який визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають при наданні та споживанні житлово-комунальних послуг, зокрема у сфері поводження з побутовими відходами, між їх виробниками, виконавцями і споживачами, а також їх права та обов'язки.

Наразі принята нова редакція Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

6) Закон України «Про благоустрій населених пунктів», яким встановлено вимоги до поводження з побутовими відходами та санітарної очистки населених пунктів. Формування системи поводження з побутовими відходами здійснюється шляхом використання найбільш ефективних і безпечних технологій за мінімальних економічних витрат, найбільш вигідних для того чи іншого населеного пункту схем і методів збирання, перевезення та знешкодження цих відходів з урахуванням щільності забудови, типів та наявного парку сміттевозів, сміттєзбірників у порядку, визначеному законом.

7) Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», яким до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад віднесено, зокрема, визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до підпунктів 6, 15 та 16 пункту «а» статті 30 зазначеного Закону до власних повноважень органів місцевого самоврядування в галузі житлово-комунального господарства, зокрема, належить:

- вирішення питань збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів;
- затвердження схем санітарного очищення населених пунктів та впровадження систем роздільного збирання побутових відходів;
- затвердження норм надання послуг з вивезення побутових відходів.

8) Закон України «Про місцеві державні адміністрації», яким встановлено, що місцеві державні адміністрації здійснюють на відповідних територіях державний контроль, зокрема, за додержанням санітарних і ветеринарних правил, збиранням, утилізацією і захороненням промислових, побутових та інших відходів, додержанням правил благоустрою.

Відповідно до пункту 5 статті 20 зазначеного Закону в галузі містобудування, житлово-комунального господарства місцеві державні адміністрації, зокрема, розробляють та затверджують схеми санітарного очищення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці та організовують окреме збирання побутових відходів, інших видів відходів як вторинної сировини.

9) Закон України «Про природні монополії». Відповідно до Закону захоронення побутових відходів віднесено до сфери природних монополій, а діяльність з перероблення побутових відходів – до суміжних ринків.

Діяльність суб'єктів природних монополій та на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

10) Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Цей Закон регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх

ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності.

Відповідно до підпунктів 31 та 32 частини першої статті 7 Закону ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності як перероблення побутових відходів та захоронення побутових відходів.

11) Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг».

Цей Закон визначає правовий статус Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення.

Відповідно до статті 1 Закону Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, є постійно діючим незалежним державним колегіальним органом, метою діяльності якого є державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

12) Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг». Цей Закон визначає правові засади державного регулювання у сфері комунальних послуг.

Відповідно до статті 2 Закону органом державного регулювання у сфері комунальних послуг є національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, зокрема:

бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері перероблення та захоронення побутових відходів;

здійснює ліцензування господарської діяльності з перероблення побутових відходів в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами провадження господарської діяльності (ліцензійними умовами);

здійснює розроблення і затвердження ліцензійних умов і порядку контролю за їх дотриманням;

здійснює ліцензування господарської діяльності з захоронення побутових відходів в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами провадження господарської діяльності (ліцензійними умовами);

проводить постійний моніторинг та аналіз ситуації у сфері захоронення побутових відходів та прогнозування стану розвитку таких ринків.

13) Розпорядження КМУ від 8 листопада 2017 року № 820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року». Стратегія визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами на найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях відповідних актів європейського законодавства.

14) Розпорядження КМУ від 3 січня 2013 р. № 22-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки».

Метою програми є здійснення заходів щодо зменшення обсягів утворення відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення з метою запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини, а також впровадження новітніх технологій.

15) Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів», яка визначає механізм формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.

Формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів підприємством здійснюється відповідно до річних планів надання послуг і економічно обґрунтованих планованих витрат, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів) та

цін у планованому періоді, встановлених на підставі прогнозних індексів цін підприємства. Постановою, зокрема, передбачено, що:

- тарифи формуються для трьох груп споживачів - населення, бюджетних установ, інших споживачів;

- економічно обґрунтований тариф на відповідну послугу розраховується з урахуванням витрат із здійснення капітальних вкладень з відрахуванням податку на прибуток;

- тарифи, які встановлюються на рівні повної собівартості послуг, фіксуються на один рік;

- тарифи, які включають витрати на здійснення капітальних вкладень, фіксуються на строк, передбачений для виконання програми розвитку підприємства.

16) Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 № 265 «Про затвердження Програми поводження з твердими побутовими відходами». Метою програми є створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення твердих побутових відходів і обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини.

17) Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 «Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів», яка визначає механізм надання суб'єктами господарювання незалежно від форми власності послуг з вивезення побутових відходів у містах, селищах і селах.

Постановою, зокрема, встановлено, що:

- власники або балансоутримувачі житлових будинків, земельних ділянок укладають договори з особою, яка визначена виконавцем послуг з вивезення побутових відходів, та забезпечують роздільне збирання побутових відходів;

- послуги надаються з урахуванням розміру території, схеми санітарного очищення, затвердженої в установленому порядку, та інших умов, передбачених законодавством у сфері житлово-комунального господарства.

18) Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів».

Цей Порядок визначає процедуру підготовки та проведення конкурсу з визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту.

19) Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 118 «Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми».

Порядок встановлює механізм подання декларації про відходи суб'єктами господарювання у сфері поводження з відходами, діяльність яких призводить виключно до утворення відходів, для яких показник загального утворення відходів становить від 50 до 1000 умовних одиниць.

20) Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30.07.2010 № 259 «Про затвердження Правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.09.2010 за № 871/18166.

Ці Правила встановлюють порядок виконання робіт з визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів у містах, селищах і селах, які застосовуються для визначення обсягів надання послуг з вивезення побутових відходів.

Відповідно до зазначеного наказу норма - це кількісний показник споживання послуг з вивезення побутових відходів, які утворюються на одну розрахункову одиницю (одного мешканця для житлової забудови, одне місце в готелі, гуртожитку та ін., 1 кв.метр торговельної та складської площі, вокзалів, автостоянок, пляжів та ін.; одне відвідування для поліклінік тощо) за одиницю часу.

21) Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства від 01.12.2010 № 435 «Про затвердження Правил експлуатації полігонів побутових відходів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22.12.2010 за №1307/18602.

Зазначеним наказом затверджуються правила експлуатації полігонів побутових відходів для суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які здійснюють діяльність, пов'язану з експлуатацією та утриманням полігонів побутових відходів.

22) Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 01.08.2011 № 133 «Про затвердження Методики роздільного збирання побутових відходів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.10.2011 за №1157/19595.

Положення цієї Методики використовуються при роздільному збиранні побутових відходів та його впровадженні з метою встановлення єдиної методики роздільного збирання побутових відходів.

23) Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 02.10.2008 № 295 «Про затвердження Методичних рекомендацій по впровадженню системи моніторингу у сфері поводження з твердими побутовими відходами».

Основні цілі Методичних рекомендацій полягають у запровадженні інформаційного забезпечення сфери поводження з твердими побутовими відходами; моніторингу об'єктів поводження твердих побутових відходів; належної організації моніторингу на стадії проектування будівництва полігонів твердих побутових відходів.

24) Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 10.08.2009 № 243 «Про затвердження Методичних рекомендацій про застосування Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів».

Порядок визначає механізм формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів (далі - послуги). До послуг належать операції поводження з побутовими відходами (збирання, зберігання, перевезення, перероблення, утилізація, знешкодження та захоронення), що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування.

25) Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 04.05.2012 № 196 «Про затвердження Правил експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24.05.2012 за № 821/21133.

Ці Правила регулюють діяльність з експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами та поширюються на об'єкти перевантаження і сортування побутових відходів та перероблення органічної складової, що є у складі побутових відходів.

26) Постанова НКРЕКП від 04.04.2017 № 467 «Про затвердження умов провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів». Зазначеною постановою затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів.

Ліцензіат зобов'язаний виконувати вимоги цих ліцензійних умов, а здобувач ліцензії - їм відповідати.

НКРЕКП здійснює ліцензування господарської діяльності з захоронення побутових відходів у разі, якщо суб'єкт господарювання провадить (має намір провадити) діяльність з захоронення побутових відходів для населених пунктів з чисельністю населення понад 100 тисяч осіб (сукупно) та/або суб'єкт господарювання провадить (має намір провадити) діяльність з захоронення побутових відходів на об'єктах (полігон/звалище) з потужністю понад 50 тисяч тонн або 200 тисяч метрів кубічних побутових відходів на рік.

27) Постанова НКРЕКП від 27.04.2017 № 601 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з захоронення побутових відходів».

Цей Порядок визначає механізм формування тарифу на послугу з захоронення побутових відходів для суб'єктів природних монополій, які провадять або мають намір провадити господарську діяльність з захоронення побутових відходів та є ліцензіатами НКРЕКП з провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів.

28) Постанова НКРЕКП від 27.04.2017 № 602 «Про затвердження Процедури встановлення тарифу на послугу з захоронення побутових відходів»

Ця процедура визначає порядок встановлення тарифу на послугу з захоронення побутових відходів.

Процедура застосовується НКРЕКП при встановленні тарифу на послугу з захоронення побутових відходів і поширюється на суб'єктів господарювання, які в установленому порядку отримали ліцензію НКРЕКП на провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів.

29) Постанова НКРЕКП від 25.05.2017 № 706 «Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів»

Цей порядок установлює механізм розроблення, затвердження, погодження, подання, розгляду, схвалення і виконання інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів з метою визначення обґрунтованості запланованих ними капіталовкладень та/або витрат у структурі інвестиційної складової тарифу на послугу з захоронення побутових відходів за регульованим тарифом на принципах економічної доцільності, а також цільового використання коштів цими суб'єктами.

30) Постанова НКРЕКП від 25.05.2017 № 683 «Про затвердження умов провадження господарської діяльності з перероблення побутових відходів».

Зазначеною постановою затверджено ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перероблення побутових відходів.

НКРЕКП здійснює ліцензування господарської діяльності з перероблення побутових відходів у разі, якщо суб'єкт господарювання провадить (має намір провадити) діяльність з перероблення побутових відходів для населених пунктів з чисельністю населення понад 100 тисяч осіб (сукупно), та/або суб'єкт господарювання провадить (має намір провадити) діяльність з перероблення побутових відходів на об'єктах з потужністю понад 50 тисяч тонн побутових відходів на рік.

31) Постанова НКРЕКП від 27.10.2017 № 1307 «Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послугу з перероблення побутових відходів».

Цей Порядок визначає механізм формування та встановлення тарифу на послугу з перероблення побутових відходів для суб'єктів господарювання, які провадять або мають намір провадити господарську діяльність з перероблення побутових відходів і які є ліцензіатами НКРЕКП.

32) Постанова НКРЕКП від 27.10.2017 № 1308 «Про затвердження порядку формування та схвалення інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів».

Цей Порядок установлює механізм розроблення, затвердження, погодження, подання, розгляду, схвалення і виконання інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів з метою визначення обґрунтованості запланованих ними капіталовкладень та/або витрат у структурі інвестиційної складової тарифу на послугу з перероблення побутових відходів за регульованим тарифом на принципах економічної доцільності, а також цільового використання коштів цими суб'єктами.

Враховуючи наведене, наразі регулювання діяльності на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснюється як органами місцевого самоврядування (за видами діяльності збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення знешкодження, захоронення та перероблення), так і НКРЕКП за видами діяльності з захоронення та перероблення побутових відходів.

[Повернутися до змісту](#)

3. Умови проведення конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів

Відповідно до статті 35¹ Закону України «Про відходи» збирання та вивезення побутових відходів у межах певної території здійснюються юридичною особою, яка уповноважена на це органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до пункту «е» частини першої статті 16 Закону України «Про відходи» підприємства, установи та організації усіх форм власності у сфері поводження з відходами мають право на участь у конкурсах на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами на певній території.

Відповідно до пункту 55 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування» до повноважень органів місцевого самоврядування належить визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території населених пунктів збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до пункту 4 Правил надання послуг з вивезення побутових відходів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070, виконавець послуг з вивезення побутових відходів визначається на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до пункту 4 Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173, підготовка та проведення конкурсу забезпечується виконавчим органом сільської, селищної, міської ради або місцевою державною адміністрацією у разі делегування їй повноважень відповідними радами у порядку, встановленому законом.

Отже, міські, селищні, сільські ради, а в окремих випадках і місцеві державні адміністрації є організаторами конкурсу та на конкурсних засадах

повинні визначати виконавця послуг з вивезення побутових відходів у межах певної території населеного пункту.

Згідно з пунктом 30 Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів організатор конкурсу зазначає строк, протягом якого виконавець має право надавати такі послуги, але не менш як п'ять років.

Відповідно до Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів у разі коли в конкурсі взяв участь тільки один учасник і його пропозицію не було відхилено, строк, на який він визначається виконавцем послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту, повинен становити 12 місяців, після чого організовується і проводиться новий конкурс.

Слід зазначити, що після проведення органами місцевого самоврядування конкурсного відбору виконавців послуг з вивезення побутових відходів та прийняття рішення про визначення переможцем певного суб'єкта господарювання, останній для споживачів цих послуг набуває структурних ознак монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з вивезення побутових відходів у визначених територіальних межах певного населеного пункту (міста, села).

Відповідно до Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів учасниками конкурсу можуть бути суб'єкти господарювання установчими документами яких передбачено провадження діяльності у сфері поводження з побутовими відходами; які можуть забезпечити виконання обов'язків. Кількість учасників конкурсу не обмежується.

Основними критеріями, за якими відбувається вибір переможця конкурсу, є:

- наявність в учасника достатньої кількості спеціально обладнаних транспортних засобів для збирання та перевезення побутових відходів (твердих, великогабаритних, ремонтних, рідких побутових відходів, небезпечних відходів у складі побутових відходів), що утворюються у житловій забудові та на

підприємствах, в установах та організаціях, розміщених у межах певної території населених пунктів;

- вартість надання послуг з вивезення побутових відходів (перевага надається учасникові, що пропонує найменшу вартість надання послуг);

- наявність у працівників відповідної кваліфікації (з урахуванням пропозицій щодо залучення співвиконавців);

- досвід роботи з надання послуг вивезення побутових відходів відповідно до вимог стандартів, нормативів, норм та правил тощо.

Переможцем конкурсу визначається його учасник, що відповідає кваліфікаційним вимогам, може забезпечити надання послуг відповідної кількості та якості, конкурсна пропозиція якого визнана найкращою за результатами оцінки.

Перевага надається тому учасникові конкурсу, що подав конкурсній комісії, зокрема, проект або затверджену інвестиційну програму (програму капітальних витрат) розвитку підприємства, яка повинна включати заходи щодо впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, а також інформацію про кількість відходів, залучених ним до повторного використання;

- кількість відходів, які використовуються як вторинна сировина;

- кількість відходів, які відправляються на захоронення тощо.

З переможцем конкурсу протягом десяти календарних днів після прийняття конкурсною комісією рішення укладається договір на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту (відповідно до типового договору).

Протягом десяти днів після припинення договору на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту проводиться новий конкурс на надання послуг з вивезення побутових відходів на території, визначеній таким договором.

Виконавці послуг з вивезення твердих побутових відходів після проведення органами місцевого самоврядування конкурсного відбору та прийняття рішення про визначення переможцем певного суб'єкта

господарювання, набувають структурних ознак монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів у територіальних межах відповідно до схеми санітарної очистки населеного пункту.

При цьому споживачі послуг з вивезення побутових відходів позбавлені можливості отримання цієї послуги від іншого суб'єкта господарювання.

Правила надання послуг із вивезення побутових відходів затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (далі – Постанова 1070), визначають механізм надання суб'єктами господарювання, незалежно від форми їх власності, послуг із вивезення побутових відходів у містах, селищах і селах.

Власники або балансоутримувачі житлових будинків, земельних ділянок укладають договори з особою, яка визначена виконавцем послуг з вивезення побутових відходів, та забезпечують роздільне збирання побутових відходів.

Договори про надання послуг з вивезення побутових відходів укладаються відповідно до типового договору, затвердженого Постановою 1070.

Послуги надаються з урахуванням розміру території, схеми санітарного очищення, затвердженої в установленому порядку, та інших умов, передбачених законодавством у сфері житлово-комунального господарства.

Обсяг надання послуг розраховується на підставі норм, затверджених органом місцевого самоврядування.

Відповідно до Правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30.07.2010 № 259, мінімальна добова норма надання послуг з вивезення на одну людину побутових відходів залежно від пори року становить від 0,8 кг до 1,18 куб. метра. Норми переглядаються один раз на п'ять років.

Критерієм якості послуг є дотримання: графіка вивезення побутових відходів (за винятком настання обставин непереборної сили), погодженого з

органом місцевого самоврядування; вимог стандартів, нормативів, норм, порядків і цих Правил.

Контроль якості послуг здійснюється шляхом перевірки дотримання стандартів, нормативів, норм, порядків і цих Правил комісією, утвореною з ініціативи чи за участю органу місцевого самоврядування та/або органу самоорганізації населення і членів правлінь об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельного кооперативу, молодіжного житлового комплексу.

Під час укладання договору про надання послуг сторони узгоджують графік їх надання виходячи з потреби споживача, норм надання та якості послуг; виконавець послуг на вимогу споживача зобов'язаний пред'явити: правила надання послуг; графік вивезення відходів; тарифи на надання послуг; інформацію про пільги, передбачені законодавчими актами для окремих категорій населення.

При зміні вартості послуги її виконавець повідомляє не пізніше ніж за 30 днів про це споживачеві із зазначенням причин і відповідних обґрунтувань.

У разі надання відповідно до законодавчих актів окремим громадянам пільг, плата за послуги вноситься на підставі поданих виконавцю документів, що підтверджують право на пільги та їх розмір.

За порушення графіка надання послуг, інших умов договору про надання послуг їх виконавець несе відповідальність згідно із законодавством.

Отже, нормативно-правовими актами визначено процедуру визначення на конкурсних засадах лише виконавців послуг з вивезення твердих побутових відходів. Водночас наразі залишається нормативно неврегульованим конкурсний відбір виконавців, які здійснюватимуть весь спектр послуг у сфері поводження (за кожною операцією) з побутовими відходами, в тому числі великогабаритними, ремонтними та рідкими відходами.

[Повернутися до змісту](#)

4. Порядок формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів

Органи місцевого самоврядування відповідно до підпункту 2 пункту «а» статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування» мають повноваження щодо встановлення в порядку і межах, визначених законом, тарифів на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги.

Виконавці послуг здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на надання послуг із вивезення побутових відходів і подають їх на затвердження органам місцевого самоврядування в установленому законодавством порядку.

Порядок формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 (далі – Порядок № 1010).

Цей Порядок визначає механізм формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.

Згідно з пунктом 3 Порядку № 1010 формування тарифів на послуги з вивезення підприємством здійснюється відповідно до річних планів надання послуг і економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених на підставі державних і галузевих нормативів (норм) витрат ресурсів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів) та цін у планованому періоді, встановлених на підставі прогнозних індексів цін підприємства.

Відповідно до пункту 7 Порядку № 1010 калькулювання собівартості послуг здійснюється у розрахунку на рік.

Згідно з пунктом 8 зазначеного Порядку № 1010 тарифи на послуги визначаються окремо за кожною операцією поводження з побутовими відходами та за видами побутових відходів (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, небезпечні).

Відповідно до абзацу сьомого пункту 2 Порядку, тариф на послуги - грошовий вираз витрат із збирання, зберігання, перевезення, перероблення,

утилізація, знешкодження та захоронення 1 куб. метра або 1 тонни (за наявності вагового обладнання) побутових відходів, розрахований на основі економічно обґрунтованих планових витрат з урахуванням планового прибутку та податку на додану вартість.

Органи місцевого самоврядування затверджують тарифи на послуги з вивезення побутових відходів у розмірі економічно обґрунтованих витрат на їх надання. У разі затвердження тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, нижчих від розміру економічно обґрунтованих витрат на їх надання, органи місцевого самоврядування зобов'язані відшкодувати з місцевого бюджету виконавцям різницю між затвердженим розміром тарифів та економічно обґрунтованими витратами на надання цих послуг.

При цьому слід зазначити, що Постановою № 1010 встановлено певні вимоги при формуванні тарифів на послуги з вивезення побутових відходів (в тому числі захоронення та перероблення), зокрема:

- адміністративні витрати включаються до тарифів у розмірі, що не перевищує 15 відсотків планованої виробничої собівартості. Темпи зростання адміністративних витрат не повинні перевищувати визначеного рівня інфляції;
- витрати із збуту послуг включаються до тарифів у розмірі, що не перевищує 5 відсотків планованої виробничої собівартості послуг;
- рівень рентабельності формується з урахуванням необхідності сплати податку на прибуток підприємств та спрямування частини отриманого прибутку на технічне переоснащення підприємств і не повинен перевищувати в цілому по підприємству 12 відсотків, а для категорій споживачів - бюджетних установ та інших споживачів - не повинен перевищувати 15 та 50 відсотків відповідно.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» послуга з вивезення побутових відходів може надаватися споживачам як окрема комунальна послуга або бути в складі послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій.

Відповідно до пункту 3.4 Порядку визначення виконавця житлово-комунальних послуг у житловому фонді, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.04.2005 № 60, у разі прийняття органом місцевого самоврядування рішення про виключення робіт з вивезення побутових відходів із складу послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій або комунальних послуг, виконавець таких робіт визначається відповідним органом місцевого самоврядування або його виконавчим органом. Рішення про визначення виконавця робіт з вивезення побутових відходів протягом трьох робочих днів з дати його прийняття доводиться до відома виконавців послуг з управління будинком, спорудою або групою будинків для укладання відповідних договорів з виконавцями таких робіт.

Отже, Порядком № 60 органам місцевого самоврядування надано право самим вирішувати питання щодо виключення послуг із вивезення побутових відходів із плати за послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (квартирної плати) в житловому фонді в окрему комунальну послугу.

Законодавством визначено, що виконавці послуг здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на надання послуг із вивезення побутових відходів і подають їх на затвердження органам місцевого самоврядування в установленому законодавством порядку.

Відповідно до пункту 34 Порядку № 1010 тарифи формуються для трьох груп споживачів - населення, бюджетних установ, інших споживачів. Групи споживачів визначаються на основі оцінки економічної обґрунтованості розподілу витрат між групами споживачів.

Відповідно до пункту 35 Порядку № 1010 тарифи, які встановлюються на рівні повної собівартості послуг, фіксуються на один рік.

Відповідно до Закону України «Про відходи» послуги з поводження з відходами включають такі операції: збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення.

Разом з тим, наразі суб'єкти господарювання не здійснюють розрахунки тарифів за кожною операцією поводження з побутовими відходами та за кожним видом побутових відходів.

Аналіз наданих відділеннями Комітету матеріалів засвідчує, що в регіонах тарифи встановлюються на послуги з вивезення відходів та захоронення відходів. При цьому в різних суб'єктів господарювання послуга з вивезення побутових відходів включає різні види операцій. Також виявлені факти включення витрат вивезення на захоронення до послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій. Загалом, у багатьох регіонах продовжують діяти тарифи, затверджені у попередні роки.

Недосконалість встановлення тарифів призводить до встановлення необґрунтованих тарифів на послуги з вивезення відходів (завищення рівня рентабельності, включення додаткових витрат, які не передбачені чинними нормативними актами у сфері поводження з відходами). Такі дії суб'єктів господарювання можуть кваліфікуватися як порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

5. Порядок формування тарифів на послуги з захоронення та перероблення побутових відходів

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Суміжний ринок - товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Згідно із статтею 5 Закону України «Про природні монополії» захоронення побутових відходів віднесено до сфери природних монополій, відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього Закону, належить, зокрема, перероблення побутових відходів.

Відповідно до підпунктів 31 та 32 пункту першого статті 7 Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності, як перероблення побутових відходів та захоронення побутових відходів.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», НКРЕКП здійснює регулювання діяльності у сфері перероблення та захоронення побутових відходів для об'єктів, які обслуговують населені пункти з чисельністю населення понад 100 тисяч осіб, та об'єктів з потужністю

перероблення чи захоронення понад 50 тисяч тонн або 200 тисяч метрів кубічних побутових відходів на рік.

Згідно з частиною другою статті 31 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавці/виробники здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг і подають їх органам, уповноваженим здійснювати встановлення тарифів.

Відповідно до частини сьомої статті 31 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» національні комісії, що здійснюють державне регулювання у відповідній сфері, несуть відповідальність за наслідки встановлення або регулювання цін/тарифів, що змінюються ними відповідно до їхніх повноважень.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» тарифи на комунальні послуги формуються суб'єктами природних монополій відповідно до порядків (методик), встановлених НКРЕКП.

Єдиний підхід до формування тарифів на послугу з захоронення та перероблення побутових відходів для ліцензіатів НКРЕКП передбачений такими постановами:

- постановою НКРЕКП від 27.04.2017 № 601 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з захоронення побутових відходів» (далі – Постанова НКРЕКП від 27.04.2017 № 601);

- постановою НКРЕКП від 27.04.2017 № 602 «Про затвердження Процедури встановлення тарифу на послугу з захоронення побутових відходів»;

- постановою НКРЕКП від 25.05.2017 № 706 «Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів»;

- постановою НКРЕКП від 27.10.2017 № 1307 «Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послугу з перероблення побутових відходів» (далі – постанова НКРЕКП від 27.10.2017 № 1307);

- постановою НКРЕКП від 27.10.2017 № 1308 «Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів».

Постановою НКРЕКП від 27.04.2017 № 601 передбачено, що формування тарифу на послугу з захоронення побутових відходів здійснюється шляхом визначення вартості захоронення одиниці (однієї тонни) побутових відходів, яка складається з планованих витрат, що включаються до повної собівартості, та витрат на покриття втрат підприємств, розрахованих відповідно до вимог цього порядку, і річного планованого прибутку.

Розрахунок тарифу на послугу з захоронення побутових відходів проводиться шляхом ділення суми річних планованих витрат, що включаються до повної собівартості, та річного планованого прибутку на планований річний обсяг надання послуги з захоронення побутових відходів, визначений річним планом ліцензованої діяльності з захоронення побутових відходів.

Постановою НКРЕКП від 27.10.2017 № 1307 передбачено, що тариф на перероблення побутових відходів розраховується за таким алгоритмом:

1) визначається повна собівартість послуги як сума виробничої собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних та фінансових витрат;

2) визначається вартість перероблення побутових відходів за відповідним тарифом: до повної планової собівартості додаються витрати на покриття втрат та плановий прибуток;

3) визначається загальний сумарний дохід, який планується отримати від продажу побічної продукції.

При цьому спочатку окремо визначається дохід від продажу кожного виду побічної продукції. Ціна продажу побічної продукції визначається: для теплової та електричної енергії на рівні регульованих цін, встановлених НКРЕКП або іншим уповноваженим органом відповідно до чинного законодавства; для вторинної сировини, отриманої у процесі перероблення побутових відходів, на рівні цін, що склалися на відповідному ринку, але не

нижчих від звичайних цін; у разі продажу залишків побутових відходів, отриманих у процесі перероблення побутових відходів, на рівні цін відповідно до умов укладених договорів.

Загалом, порядки формування тарифів на послуги з захоронення та перероблення побутових відходів передбачають: встановлення єдиних тарифів, без розмежування на окремі категорії споживачів; встановлення одиниці виміру послуги в одиницях маси (1 тонна); врахування в тарифі всіх технологічних операцій процесу захоронення/перероблення; включення до структури тарифу платежу на рекультивацію полігону (для тарифу на захоронення).

Елементами собівартості послуг з захоронення/перероблення побутових відходів є: матеріальні витрати (зокрема пально-мастильні матеріали для транспорту, задіяного безпосередньо в технологічному процесі); витрати на заробітну плату з нарахуваннями; амортизація; інші витрати.

Обов'язковою складовою структури тарифів на зазначені послуги має бути інвестиційна програма.

Тарифне регулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють захоронення/перероблення побутових відходів та які не підпадають під регулювання НКРЕКП, здійснюють органи місцевого самоврядування відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про житлово-комунальні послуги».

Так, відповідно до статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить встановлення в порядку і межах, визначених законом, тарифів на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги. Водночас механізм формування вартості послуг окремо з перероблення та захоронення побутових відходів для суб'єктів господарювання, які не є ліцензіатами НКРЕКП, на законодавчому рівні залишається неврегульованим.

[Повернутися до змісту](#)

6. Стан розвитку конкуренції на ринках поводження з побутовими відходами в регіонах України

Відповідно до чинного законодавства процес поводження з побутовими відходами має поділятися на десять операцій. При цьому побутові відходи поділяються на окремі види: тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі.

Водночас, за результатами проведеного дослідження встановлено, що наразі фактично існують суб'єкти господарювання у сфері поводження з побутовими відходами, які здійснюють три операції, а саме: вивезення, перероблення та захоронення твердих побутових відходів. При цьому операція з вивезення включає декілька сегментів, зокрема: збирання, сортування, зберігання, а в окремих випадках і операцію з захоронення.

Також у рамках проведеного дослідження регіональних ринків у сфері поводження з побутовими відходами встановлено, що суб'єкти господарювання, які діють на зазначених ринках, не здійснюють розподілу на окремі ринки послуг у сфері поводження за видами відходів, а включають такі види відходів, як великогабаритні та ремонтні, до твердих побутових відходів.

Неможливість сегментації послуг у сфері поводження з побутовими відходами на ринках поводження з великогабаритними та ремонтними відходами пов'язана, зокрема, з тим, що суб'єктами господарювання не здійснюють окремих розрахунків складових витрат за операціями поводження з великогабаритними та ремонтними побутовими відходами.

Отже, наразі можна стверджувати про наявність трьох регіональних ринків послуг: вивезення твердих побутових відходів, перероблення та захоронення твердих побутових відходів.

Товарними межами ринку з вивезення твердих побутових відходів є послуга з вивезення твердих побутових відходів, що утворюється в процесі життєдіяльності людини в житлових та нежитлових будинках, які не використовуються за місцем їх накопичення.

Товарними межами ринків перероблення (оброблення) твердих побутових відходів є послуга із перероблення (оброблення) твердих побутових відходів, яка надається на спеціалізованому підприємстві.

Товарними межами ринків із захоронення твердих побутових відходів є послуга із остаточного розміщення твердих побутових відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях.

Територіальними (географічними) межами ринку вивезення твердих побутових відходів є територія області та/або найбільші населені пункти, певна територія населеного пункту, відповідно до схеми санітарної очистки населених пунктів, на якій суб'єкт господарювання визначений виконавцем послуг з вивезення твердих побутових відходів та в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит.

Територіальними межами ринків перероблення твердих побутових відходів є певна територія одного чи декількох населених пунктів, за межами якої, з погляду споживача послуги (враховуючи, зокрема, рівень транспортних витрат та особливостей транспортування твердих побутових відходів), придбання цієї послуги є неможливим або недоцільним.

Територіальними межами ринків із захоронення твердих побутових відходів є територія відповідного населеного пункту, де розташовані місця видалення відходів (полігони).

Послуги у сфері поводження з побутовими відходами не є взаємозамінними з іншими видами послуг.

Часовими межами ринків є 2015 - 2016 роки та перше півріччя 2017 року.

[Повернутися до змісту](#)

6.1. Вінницька область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 61 суб'єкт господарювання, з них 51 – комунальної форми власності (84 відсотки), 2 – з частковою комунальною власністю (3 відсотки) та 8 – приватної форми власності (13 відсотків);

у 2016 році – 64 суб'єкти господарювання, з них 53 – комунальної форми власності (83 відсотки), 2 – з частковою комунальною власністю (3 відсотки) та 9 – приватної форми власності (14 відсотків). За результатами діяльності за перше півріччя 2017 року – 85 суб'єктів господарювання.

Наявні дані засвідчують, що лише близько 15 відсотків діючих суб'єктів господарювання є суб'єктами приватної форми власності.

Понад 80 відсотків усіх суб'єктів господарювання здійснюють діяльність на ринках вивезення твердих побутових відходів.

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1344,1	259,9	1386,4	277,3
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,5	0,05	0,5	0,05
- сміттепереробні підприємства	2,1	0,2	12,0	0,3
- полігони	1341,4	259,7	1373,8	276,9

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн./м ³)	всього (грн./м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)
для населення	38	18,5	38	18,5
для бюджетних установ	46,8	19,5	58,0	25,0
для інших споживачів	53,4	20	65,0	26,0

Аналіз інформації щодо зміни вартості послуг у сфері поводження з побутовими відходами за 2015 та 2016 роки свідчить, що протягом двох років тарифи для населення не змінювались, в той час як для бюджетних установ та інших споживачів зросли на 20 відсотків.

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Вінницькій області протягом 2015 року діяло на 38 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Вінницькій області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	3,03	53,3	60,93	305,24
для бюджетних установ	3,31	265,4	66,35	292,0
для інших споживачів	3,31	265,4	73,12	305,24

Рішенням Вінницької обласної ради від 18.12.2012 № 418 затверджено Регіональну програму охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів на 2013 - 2018 роки, якою передбачено заходи у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

В області діє система моніторингу твердих побутових відходів.

Програми поводження з твердими побутовими відходами розроблено в 548 населених пунктах. Крім того, органами місцевого самоврядування розроблено та затверджено програми соціально-економічного розвитку, охорони навколишнього природного середовища та інші, якими також передбачено заходи у сфері поводження з побутовими відходами.

Із загальної кількості населених пунктів області схеми санітарної очистки розроблено у 735. В інших населених пунктах розроблено та погоджено з відповідними службами графіки вивезення твердих побутових відходів.

З метою зменшення обсягів утворення твердих побутових відходів, які вивозяться на полігони, в області частково впроваджено технологію роздільного збирання твердих побутових відходів (проводиться відбір скла, полімерів, заліза та паперу) у 22 населених пунктах області.

Технологічні схеми роздільного збирання побутових відходів визначаються органами місцевого самоврядування з урахуванням річної норми надання послуг з вивезення побутових відходів, складових, що входять до побутових відходів, потреби у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, економічних факторів та інших вимог.

6.2. Волинська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 21 суб'єкт господарювання комунальної форми власності;

у 2016 році – 25 суб'єктів господарювання, з них 23 – комунальної власності (92 відсотки) та 2 – приватної форми власності (8 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2016 рік	
	тис. м ³	тис. т
збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	997,3	292,6
- заготівельні пункти вторинної сировини	3,8	0,2
- сміттєпереробні підприємства	-	-
- полігони	993,5	292,4

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн /м ³)
для населення	36,3	6,3	50,4	12,4
для бюджетних установ	36,8	7,9	55,7	13,1
для інших споживачів	40,2	8,2	61,1	14,1

Схемами санітарної очистки охоплено 65 відсотків населених пунктів області. За інформацією Волинської обласної державної адміністрації, відсутність схем санітарної очистки пов'язана з недостатнім фінансуванням.

В області відсутня система моніторингу побутових послуг.

Актуальним і водночас проблемним залишається питання щодо впровадження у Волинській області роздільного збирання. На 2017 рік в межах

Волинської області роздільне збирання твердих побутових відходів проводиться в містах Луцьк, Нововолинськ, Горохів, Ківерці, 9 населених пунктах Ківерцівського району, селищах міського типу Іваничі, Шацьк та селі Мельники Шацького району.

В області здійснюється поетапне впровадження роздільного збирання побутових відходів шляхом встановлення контейнерів для роздільного збору ПЕТ-пляшки.

Проблемами запровадження роздільного збирання ТПВ у населених пунктах Волинської області є відсутність пунктів переробки, недостатнє фінансування та інформування населення.

На розвиток сфери поводження з побутовими відходами з місцевих бюджетів було виділено: у 2015 році – 4255,499 тис. грн, у 2016 році – 2418,923 тис. грн, у першому кварталі 2017 року – 2418,923 тис. грн.

6.3. Дніпропетровська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 73 суб'єкти господарювання, з них 60 – комунальної власності (82 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 12 – приватної форми власності (16 відсотків);

у 2016 році – 75 суб'єктів господарювання, з них 62 – комунальної власності (83 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 11 – приватних (15 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2016 рік	
	тис. м ³	тис. т
збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	5199,4	610,9
- заготівельні пункти вторинної сировини	25,2	3,8
- сміттєпереробні підприємства	-	-
- полігони	5174,2	607,1

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	39,72	17,37	45,8	15,2
для бюджетних установ	58,1	18,9	64,7	20,1
для інших споживачів	65,4	21,9	72,9	27,1

На регіональному ринку послуг з захоронення побутових відходів у Дніпропетровській області протягом 2015 року діяло 46 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів в області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,08	44,3	32,01	81,75
для бюджетних установ	6,65	44,3	34,48	81,75
для інших споживачів	7,56	50,4	42,46	81,75

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 27.07.2016 № 80-5/VII затверджено Дніпропетровську обласну стратегію поводження з твердими побутовими відходами.

В області затверджені схеми санітарної очистки у 8 містах та 12 районах. На іншій території схеми не розроблені у зв'язку з відсутністю необхідного фінансування.

В Дніпропетровській області діє система моніторингу побутових відходів.

У 45 населених пунктах області здійснюється впровадження роздільного збирання побутових відходів.

На розвиток сфери поводження з побутовими відходами з місцевих бюджетів було виділено: у 2015 році – 6,7 млн грн, у 2016 році – 16,509 тис. грн, у 2017 році – 14,5 млн грн.

6.4. Донецька область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 47 суб'єктів господарювання, з них 20 – комунальної власності (43 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 16 – приватної форми власності (34 відсотки);

у 2016 році – 51 суб'єкт господарювання, з них 34 – комунальної власності (67 відсотків) та 17 – приватної форми власності (33 відсотки).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2016 рік	
	тис. м ³	тис. т
збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	2455,3 тис. м ³	527,1 тис. т
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,7 тис. м ³	0,02 тис. т
- сміттєпереробні підприємства	1,2 тис. м ³	0,2 тис. т
полігони	2453,4 тис. м ³	526,9 тис. т.

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)
для населення	50,32	6,68	51,82	9,24
для бюджетних установ	55,04	6,51	64,48	7,09
для інших споживачів	62,94	7,86	68,49	11,91

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Донецькій області протягом 2015 року діяло 26 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Донецькій області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	3,03	16,21	42,02	17,0
для бюджетних установ	6,23	16,21	42,02	20,8
для інших споживачів	7,37	19,15	53,5	26,51

Для вирішення накопичених проблем у сфері поводження з відходами та для подальшого розвитку ефективної системи управління побутовими відходами в Донецькій області розпорядженням голови облдержадміністрації від 22 вересня 2016 р. № 836 затверджена Програма поводження з відходами в Донецькій області на 2016 - 2020 роки.

У Донецькій області впроваджено технологію роздільного збирання побутових відходів у містах Маріуполь, Добропілля та в Мангушському районі (скло, пластик).

Роздільне збирання твердих побутових відходів здійснюється за компонентами, що входять до складу твердих побутових відходів, які відображаються у відсотках від їх загальної маси або об'єму та визначаються шляхом проведення вимірів у населеному пункті протягом чотирьох сезонів року, відповідно до правил визначення норм надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30.07.2010 № 259.

В області затверджені схеми санітарної очистки, проте не в усіх населених пунктах, зокрема, не затверджено схеми санітарної очистки в 11 адміністративних територіях області, серед яких міста Краматорськ, Маріуполь, Лиман, Селидове, Слов'янськ, а також Бахмутський, Покровський та Слов'янський райони.

Без схеми санітарного очищення неможливо оцінити потребу території в техніці й обладнанні для збору побутових відходів і розвивати ефективну систему поводження з відходами в області.

[Повернутися до змісту](#)

6.5. Житомирська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 53 суб'єкти господарювання, з них 43 – комунальної форми власності (81 відсоток), 2 – з частковою комунальною формою власності та 8 – приватної форми власності (15 відсотків);

у 2016 році – 53 суб'єкти господарювання, з них 43 – комунальної форми власності (67 відсотків), 2 – з частковою комунальною формою власності та 8 – приватної форми власності (15 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання	999,2	201,4	1165,8	263,5
2. Перевезення, у тому числі вивезено на:	983,6	184,4	1165,8	263,5
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,5	0,2	6,0	1,8
- сміттєпереробні підприємства	-	-	-	-
- полігони	983,1	184,2	1159,8	261,7

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	27,3	8,7	28,4	9,2
для бюджетних установ	54,5	21,6	56,8	22,9
для інших споживачів	55,4	22	56,8	22,9

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Житомирській області протягом 2015 року діяло 32 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Житомирській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	5,27	28,61	89,41	-
для бюджетних установ	5,96	28,61	99,54	-
для інших споживачів	5,96	28,61	27,24	-

За інформацією Житомирської обласної державної адміністрації, в області діє система моніторингу побутових відходів та впроваджується роздільне збирання побутових відходів за трьома фракціями: скло, папір, пластмаса.

[Повернутися до змісту](#)

6.6. Закарпатська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 54 суб'єкти господарювання, з них 39 – комунальної власності (72 відсотки) та 15 – приватної форми власності (27 відсотків);

у 2016 році – 45 суб'єктів господарювання, з них 19 – комунальної форми власності (42 відсотки) та 26 – приватної форми власності (57 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання	803,2	120,1	741,8	197,8
2. Перевезення, у тому числі вивезено на:	-	-	741,3	197,8
- заготівельні пункти вторинної сировини	1,9	0,7	1,8	0,6
- сміттепереробні підприємства	-	-	-	-
- полігони	801,3	119,4	739,6	197,2

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	63,64	17,1	107,5	18,86
для бюджетних установ	77,45	18,3	133,7	23,2
для інших споживачів	82,8	20,3	150,8	25,44

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Закарпатській області протягом 2015 року діяло 13 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Закарпатській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,94	19,76	41,41	122,7
для бюджетних установ	6,52	26,08	41,41	122,7
для інших споживачів	8,0	32,0	47,3	122,7

Централізованою системою збору і вивозу побутових відходів охоплено 78 відсотків населення області (мешканці міст, селищ міського типу).

Відсутня така система в гірській сільській місцевості, де важко забезпечити наступну ланку цього ланцюжка - захоронення відходів.

За інформацією Закарпатської обласної державної адміністрації, для покращення екологічної ситуації у сфері поводження з побутовими відходами в області діє Програма поводження з твердими побутовими відходами на 2016 - 2020 роки, затверджена рішенням сесії Закарпатської обласної ради від 14.06.2016 № 355.

У рамках реалізації проекту Європейського Союзу «Управління відходами - Європейський інструмент добросусідства і партнерства (Східний Регіон)» у 2010 році за рахунок коштів Євросоюзу розроблена та затверджена рішенням Закарпатської обласної ради 16.11.2012 № 537 «Стратегія поводження з відходами в Закарпатській області на 15-річний період».

За даними Закарпатської обласної державної адміністрації, система моніторингу побутових відходів в області відсутня.

Також в області практично відсутня практика роздільного збирання твердих побутових відходів. Такі проекти лише започатковано у містах Ужгород, Хуст та Хустському районі, Мукачево та Мукачівському районі, Іршава, Виноградів, Рахів та окремих населених пунктах Рахівського району (с. Костилівка, смт Ясіня, смт Великий Бичків), смт В. Березний та

Великобerezнянському районі, смт Воловець та Воловецькому районі. У наведених містах та селищах здійснюється роздільне збирання таких ресурсоцінних компонентів твердих побутових відходів, як полімери, макулатура, скло та ПЕТ-пляшки.

В області немає заводів з переробки паперової, скляної, пластикової та іншої вторсировини. Заготівельники вторсировини вивозять все за межі області, що значно знецінює вартість вторсировини на прийомних пунктах. Низькі ціни на папір, скляні та ПЕТ-пляшки не заохочують населення до сортування сміття.

[Повернутися до змісту](#)

6.7. Запорізька область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 40 суб'єктів господарювання, з них 25 – комунальної власності (63 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 14 – приватної форми власності (35 відсотків);

у 2016 році – 48 суб'єктів господарювання, з них 31 – комунальної власності (65 відсотків) та 17 – приватної форми власності (35 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	3541,5	291,3	2649,5	405,8
- заготівельні пункти вторинної сировини	0	0	0,04	0,03
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	3541,5	291,3	2649,4	405,8

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)
для населення	46,15	12,33	60,6	25,54
для бюджетних установ	49,68	13,07	68,91	26,14
для інших споживачів	57,54	14,7	79,78	30,15

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Запорізькій області протягом 2015 року діяло 19 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Запорізькій області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,5	3,1	26,1	0
для бюджетних установ	4,5	3,15	26,58	0
для інших споживачів	5,26	3,37	30,85	0

Усі міста обласного значення, за винятком міста Запоріжжя та 13 районів області, мають затверджені програми поводження з побутовими відходами або заходи поводження з побутовими відходами, передбачені в інших затверджених програмах екологічного напрямку.

На 24.03.2017 затверджені схеми санітарної очистки мають лише 59 населених пунктів області. Серед міст обласного значення – у місті Запоріжжя відсутня затверджена схема санітарної очистки.

За інформацією райдержадміністрацій, причиною відсутності схем санітарної очистки переважно є відсутність затверджених генеральних планів населених пунктів, у складі яких мають бути і схеми санітарної очистки.

Моніторинг стану сфери поводження з побутовими відходами здійснюється відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 17.03.2016 № 111 «Про забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства у сфері поводження з побутовими відходами».

В області роздільне збирання побутових відходів здійснюється у контейнери для окремих компонентів побутових відходів на п'ять фракцій: ПЕТ-пляшки, скло, пластик, папір, метали.

На 01.09.2016 технологія роздільного збирання побутових відходів запроваджена у 9 населених пунктах області, а саме: містах Запоріжжя, Бердянськ, Мелітополь, Приморськ, с. Приморське Василівського району, місті Василівка, селі Дружелюбівка Вільнянського р-ну, смт Новомиколаївка, смт Балабине Запорізького р-ну.

Згідно з інформацією Запорізької обласної державної адміністрації, впродовж 2015 - 2016 років на заходи у сфері поводження з побутовими відходами спрямовано 23,6 млн грн. У поточному році на заходи у сфері поводження з побутовими відходами передбачено 68,1 млн грн., з них 55,9 млн. грн. - на придбання спеціалізованої техніки та обладнання для збору, транспортування та складування побутових відходів.

6.8. Івано-Франківська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 35 суб'єктів господарювання, з них 25 – комунальної власності (71 відсоток), 2 – з частковою комунальною формою власності та 8 – приватної форми власності (23 відсотки);

у 2016 році – 36 суб'єктів господарювання, з них 25 – комунальної власності (69 відсотків), 2 – з частковою комунальною формою власності та 9–приватної форми власності (25 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	813,5	165,5	895,4	183,4
- заготівельні пункти вторинної сировини	11,3	7,6	2,0	0,5
- сміттєпереробні підприємства	-	-	-	-
- полігони	802,1	157,9	893,3	182,9

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	55,03	21,13	57,6	24,38
для бюджетних установ	64,19	25,35	69,92	29,52
для інших споживачів	74,3	27,95	78,63	30,17

На ринку послуг з захоронення побутових відходів в Івано-Франківській області протягом 2015 року діяло 20 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів в Івано-Франківській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,24	47,98	70,0	52,1
для бюджетних установ	4,97	55,17	65,0	85,55
для інших споживачів	5,83	62,37	44,9	85,55

В області відсутні програми поводження з побутовими відходами. На 1 січня 2017 року в області нараховується 136 схем санітарного очищення населених пунктів.

У регіоні у 63 населених пунктах частково здійснюється роздільний збір твердих побутових відходів. Зібрана вторинна сировина направляється на переробку через заготівельні підприємства.

В області здійснюється моніторинг побутових відходів.

Згідно із даними Івано-Франківської обласної державної адміністрації, у 2015 році на заходи у сфері поводження з побутовими відходами спрямовано 1500 тис. грн, у 2016 році – 20594,467 тис. грн, у 2017 році – 21096 тис. грн.

Івано-Франківською обласною адміністрацією 11 травня 2017 року підписано меморандум «Про партнерство у сфері поводження з твердими побутовими промисловими відходами» з мерами міст Івано-Франківська, Калуша, Коломиї, Надвірної. Відповідно до меморандуму сторони домовились спільно працювати для вирішення питання раціонального, екологічного, безпечного поводження з твердими побутовими відходами та промисловими відходами і створення потужностей з їх переробки на території Івано-Франківської області.

[Повернутися до змісту](#)

6.9. м. Київ

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 12 суб'єктів господарювання, з них 2 – комунальної власності (17 відсотків), один – з частковою комунальною формою власності та 9 – приватної форми власності (75 відсотків);

у 2016 році – 12 суб'єктів господарювання, з них 2 – комунальної власності (17 відсотків), один – з частковою комунальною формою власності та 9 – приватної форми власності (75 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	6183,6	1034,4	6030,7	1176,2
- заготівельні пункти вторинної сировини	688,5	98,1	585,9	86,7
- сміттєпереробні підприємства	250,7	37,2	241,0	42,8
- сміттєспалювальні заводи	1304,2	253,7	1340,3	256,3
- полігони	3940,2	645,3	3863,4	790,5

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн /м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн /м ³)
для населення	64,65	13,32	64,65	13,32
для бюджетних установ	72,63	14,58	72,63	14,58
для інших споживачів	84,49	17,72	84,49	17,72

На ринку послуг з захоронення/перероблення побутових відходів в місті Києві протягом 2015 року діяло 12 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги з захоронення побутових відходів в місті Києві у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	13,32	0	13,32	0
для бюджетних установ	14,58	0	14,58	0
для інших споживачів	17,72	0	17,72	0

Розпорядженням виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 10.02.2014 № 193 затверджено схему санітарного очищення м. Києва.

Рішенням Київської міської ради від 17.03.2016 № 232/232 затверджено Комплексну цільову програму підвищення енергоефективності та розвитку житлово-комунальної інфраструктури міста Києва на 2016-2010 роки, що передбачає заходи з вирішення проблемних питань у сфері поводження з відходами.

Моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів у місті Києві є складовою частиною єдиної системи державного моніторингу навколишнього природного середовища.

Як перший етап роздільного збирання твердих побутових відходів у місті Києві застосовано технологічну схему, за якою встановлюють два контейнери. Перший контейнер призначений для збирання відходів як вторинної сировини, крім органічної складової побутових відходів. Другий контейнер призначений для збирання решти змішаних відходів, у тому числі органічної складової побутових відходів.

Отже, на цей час у місті Києві запроваджено окремі елементи системи роздільного збирання побутових відходів.

Протягом 2015, 2016 років будівництво об'єктів поводження з побутовими відходами не здійснювалось.

Наразі у місті Києві проводяться переговори з потенційними інвесторами (Японія, Чехія, Литва, Німеччина, Словенія, Польща) щодо будівництва

комплексів із сортування та перероблення побутових відходів, планується організація конкурсу на проектування та реалізацію відповідних інвестиційних проектів.

6.10. Київська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 66 суб'єктів господарювання, з них 57 – комунальної форми власності (86 відсотків), 4 – з частковою комунальною формою власності (6 відсотків) та 5 – приватної форми власності (7 відсотків);

у 2016 році – 66 суб'єктів господарювання, з них 57 – комунальної власності (86 відсотків), з частковою комунальною формою власності – 4 (6 відсотків) та 5 – приватної форми власності (7 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1425,2	932,4	1432,3	937,0
- заготівельні пункти вторинної сировини	45,8	6,1	46,05	6,1
- сміттєпереробні підприємства	125,2	36,0	125,8	36,2
- полігони	1254,2	890,3	1260,4	894,7

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)
для населення	56,6	27,23	57,0	34,03
для бюджетних установ	77,16	33,75	77,16	40,6
для інших споживачів	86,23	33,86	86,23	42,0

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Київській області протягом 2015 року діяло суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги з захоронення побутових відходів у Київській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	3,4	70,32	83,14	120,47
для бюджетних установ	11,0	73,5	56,29	120,47
для інших споживачів	12,0	95,9	306,05	120,47

6.11. Кіровоградська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 41 суб'єкт господарювання, з них 31 – комунальної власності (76 відсотків) та 10 – приватної форми власності (24 відсотки);

у 2016 році – 42 суб'єкти господарювання, з них 32 – комунальної власності (76 відсотків) та 10 – приватної форми власності (24 відсотки);

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1297,8	301,0	1272,7	296,5
- заготівельні пункти вторинної сировини	0	0	0	0
- сміттєпереробні підприємства	0	0	78,3	18,2
- полігони	1297,8	301,0	1194,3	278,3

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	33,14	6,94	51,13	10,51
для бюджетних установ	72,25	7,39	64,68	12,15
для інших споживачів	86,17	8,96	73,42	13,71

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Кіровоградській області протягом 2015 року діяло 29 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Кіровоградській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,0	30,5	17,38	0
для бюджетних установ	6,8	0	19,23	0
для інших споживачів	8,22	0	28,28	0

Послугами поводження з побутовими відходами охоплено 64,4 відсотка населення області.

Виконавчими комітетами міських, селищних та сільських рад розроблено місцеві програми поводження з відходами.

Рішенням Кіровоградської міської ради від 17 січня 2017 року № 763 затверджено «Програму утримання, благоустрою та розвитку житлово-комунального господарства міста Кропивницького на 2017-2021 роки».

Схеми санітарного очищення населених пунктів в області розроблено у 357 населених пунктах, у тому числі у 8 містах: Знам'янка, Світловодськ, Бобринець, Гайворон, Помічна, Долинська, Мала Виска, Ульяновка, 16 селищах міського типу та 333 схеми санітарного очищення у сільських населених пунктах.

Відсутні схеми по місту Кропивницький та смт Вільшанка, Салькове і Петрове. Також затверджено 111 графіків вивезення побутових відходів.

По місту Кропивницький рішенням Кіровоградської міської ради від 17 січня 2017 року № 763 «Про затвердження Програми утримання, благоустрою та розвитку житлово-комунального господарства міста Кропивницького на 2017-2021 роки» на 2017 рік передбачено кошти на виготовлення схеми санітарного очищення території м. Кропивницький.

Загальнообласна система моніторингу побутових відходів в області не розроблялася. На місцях моніторинг побутових відходів проводиться органами місцевого самоврядування та виробничими службами спеціалізованих підприємств.

Рішенням Кіровоградської міської ради від 22 вересня 2015 року № 4447 затверджено Програму запровадження в м. Кіровограді роздільного збору твердих побутових відходів на 2015-2019 роки.

У містах Кропивницький, Долинська, Світловодськ впроваджено частковий збір корисних компонентів побутових відходів (скло, папір, пластик) із застосуванням спеціалізованих контейнерів. Всього встановлено 95 спеціалізованих контейнерів для роздільного збирання побутових відходів - пластику, скла, паперу і картону, ПЕТ-тари.

У цілому роздільним збиранням охоплено більше 32 відсотків населення, при цьому обсяг зібраних ресурсоцінних компонентів становить близько 10,5 відсотка загального обсягу відходів, утворених в охоплених населених пунктах.

6.12. Луганська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 22 суб'єкти господарювання, з них 18 – комунальної власності (82 відсотки) та 4 – приватної форми власності (18 відсотків);

у 2016 році – 22 суб'єкти господарювання, з них 18 – комунальної власності (82 відсотки) та 4 – приватної форми власності (18 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги ТПВ	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання	603,5	129,8	588,2	130,3
2. Перевезення, у тому числі вивезено на:	602,7	129,6	588,2	130,3
- заготівельні пункти вторинної сировини	1,5	0,03	2,2	0,05
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	601,2	129,6	586,0	130,3

Середні затверджені тарифи на послуги поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі, захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі, (грн/м ³)
для населення	54,88	14,79	57,55	18,44
для бюджетних установ	66,05	18,17	81,2	21,46
для інших споживачів	65,71	17,49	82,82	18,19

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Луганській області протягом 2015 року діяло 11 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Луганській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	9,92	0	42,0	0
для бюджетних установ	8,43	0	48,0	0
для інших споживачів	10,82	0	48,0	0

[Повернутися до змісту](#)

6.13. Львівська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 63 суб'єкти господарювання, з них 34 – комунальної форми власності (50 відсотків), 6 – з частковою комунальною формою власності (10 відсотків) та 23 – приватної форми власності (40 відсотків);

у 2016 році – 62 суб'єкти господарювання, з них 41 – комунальної власності (66 відсотків), один – з частковою комунальною власністю та 20 – приватної форми власності (32 відсотки).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	360,5	167,6	4189,9	1047,7
- заготівельні пункти вторинної сировини	1,4	0,6	8,7	3,0
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	360,4	167,0	4181,2	1044,6

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	74,89	17,41	74,89	17,53
для бюджетних установ	82,16	18,87	82,16	19,25
для інших споживачів	91,04	19,79	91,04	19,79

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Львівській області протягом 2015 року діяло 23 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Львівській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	0,17	1,5	23,91	73,72
для бюджетних установ	6,52	1,68	23,75	75,06
для інших споживачів	7,08	1,79	25,44	80,42

[Повернутися до змісту](#)

6.14. Миколаївська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 51 суб'єкт господарювання, з них 44 – комунальної форми власності (86 відсотків) та 7 – приватної форми власності (14 відсотків);

у 2016 році – 48 суб'єктів господарювання, з них 44 – комунальної форми власності (92 відсотки) та 4 – приватної форми власності (8 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1257,9	289,5	1597,5	339,9
- заготівельні пункти вторинної сировини	0	0	0	0
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	1257,9	289,5	1597,5	339,9

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	61,0	8,53	63,1	13,2
для бюджетних установ	59,0	9,34	56,5	14,0
для інших споживачів	81,0	12,19	82,1	16,5

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Миколаївській області протягом 2015 року діяло 10 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Миколаївській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	8,26	0	52,0	0
для бюджетних установ	8,26	0	56,0	0
для інших споживачів	8,26	0	62,0	0

У Миколаївській області діє обласна Програма поводження з твердими побутовими відходами на період до 2020 року, затверджена рішенням Миколаївської обласної ради від 21.11.2008 № 6.

На виконання пункту 2 зазначеного рішення Миколаївської обласної ради прийняті 24 місцеві програми та в більшості міст і селищ розроблені схеми санітарної очистки населених пунктів міського типу.

У Миколаївській області роздільне збирання запроваджено частково.

У населених пунктах Миколаївської області відсутні технології сміттепереробки та сміттесортування. Отже, основною проблемою роздільного збирання ТПВ є недостатня розвиненість кінцевої переробки зібраного сміття та низька зацікавленість суб'єктів приватного бізнесу щодо інвестування в будівництво сміттепереробних комплексів.

[Повернутися до змісту](#)

6.15. Одеська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 64 суб'єкти господарювання, з них 50 – комунальної форми власності (78 відсотків) та 14 – приватної форми власності (22 відсотки);

у 2016 році – 53 суб'єкти господарювання, з них 38 – комунальної форми власності (72 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 14 – приватної форми власності (26 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	4800,2	1200,0	6121,8	1530,4
- заготівельні пункти вторинної сировини	0	0	0	0
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	4800,2	1200,0	6121,8	1530,4

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	40,06	38,0	41,84	14,2
для бюджетних установ	60,88	52,68	66,02	41,23
для інших споживачів	59,53	20,62	59,85	41,65

На ринку послуг з захоронення побутових відходів в Одеській області протягом 2015 року діяло 39 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів в Одеській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	0,19	0	88,56	0
для бюджетних установ	3,86	0	101,84	0
для інших споживачів	5,04	0	117,21	0

В області проводиться моніторинг поводження з побутовими відходами та ведеться реєстр місць видалення відходів.

Рішенням Одеської обласної ради від 4 липня 2013 року № 823-VI затверджена «Програма поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на 2013-2017 роки».

В Одеській області роздільне збирання твердих побутових відходів впроваджено в містах Біляївка та Чорноморськ.

Однією з проблем впровадження в населених пунктах області роздільного збирання твердих побутових відходів є відсутність відповідного фінансування в місцевих бюджетах.

6.16. Полтавська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 41 суб'єкт господарювання, з них 38 – комунальної власності (93 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 2 – приватної форми власності (5 відсотків);

у 2016 році – 42 суб'єкти господарювання, з них 39 – комунальної власності (93 відсотка), один – з частковою комунальною формою власності та 2 – приватної форми власності (5 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1486,7	311,0	1580,9	276,8
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,6	0,4	0,6	0,4
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	1486,2	310,5	1580,3	276,3

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	30,2	8,1	30,2	8,1
для бюджетних установ	36,1	11,8	36,5	12,8
для інших споживачів	41,8	15,6	43,2	17,5

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Полтавській області протягом 2015 року діяло 15 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,19	0	25,15	0
для бюджетних установ	4,23	0	26,3	0
для інших споживачів	4,69	0	29,74	0

[Повернутися до змісту](#)

6.17. Рівненська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 37 суб'єктів господарювання, з них 28 – комунальної власності (76 відсотків) та 9 – приватної форми власності (24 відсотки);

у 2016 році – 31 суб'єкт господарювання, з них 23 – комунальної власності (74 відсотки) та 8 – приватної форми власності (26 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	979,5	175,1	1021,2	176,4
- заготівельні пункти вторинної сировини	15,4	3,1	15,8	2,8
- сміттєпереробні підприємства	265,2	37,1	216,3	29,1
- полігони	698,9	134,9	789,1	144,5

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	55,6	15,46	62,09	16,09
для бюджетних установ	65,16	17,38	69,28	17,93
для інших споживачів	74,86	19,71	81,15	20,31

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Рівненській області протягом 2015 року діяло 25 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Рівненській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	3,19	19,8	36,62	103,61
для бюджетних установ	3,19	24,8	42,12	115,09
для інших споживачів	3,19	21,6	54,93	115,09

Господарська діяльність на ринку послуг у сфері поводження з побутовими відходами у Рівненській області здійснюється на підставі програм поводження з побутовими відходами, а також схем санітарного очищення населених пунктів області, які розробляються, погоджуються та затверджуються виконавчими органами сільських, селищних та міських рад для одного або кількох населених пунктів, які входять до складу відповідної ради.

На 2017 рік розроблено 669 схем, із них 9 схем – у містах, 660 схем у селищах та селах області.

В області здійснюється моніторинг побутових відходів.

Роздільне збирання твердих побутових відходів упроваджено в містах Дубно, Острог, Костопіль та Рівне.

Основною проблемою запровадження роздільного збирання побутових відходів є відсутність фінансування в місцевих бюджетах на проведення таких заходів.

Згідно з даними Рівненської обласної державної адміністрації, у 2015 році на заходи у сфері поводження з побутовими відходами спрямовано 5481,5 тис. грн, у 2016 році – 12159,6 тис. грн.

[Повернутися до змісту](#)

6.18. Сумська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 42 суб'єкти господарювання, з них 20 – комунальної власності (48 відсотків), один – з частковою комунальною формою власності та 21 – приватної форми власності (50 відсотків);

у 2016 році – 40 суб'єктів господарювання, з них 19 – комунальної власності (48 відсотків), один – з частковою комунальною формою власності та 20 – приватної форми власності (50 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	728,5	173,0	744,8	189,1
- заготівельні пункти вторинної сировини	2,3	1,5	2,3	1,5
- сміттепереробні підприємства	0	0	0	0
- полігони	726,3	171,6	742,5	187,6

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з твердими побутовими відходами (включають усі витрати на збирання, перевезення, захоронення) у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	58,24	11,09	63,11	13,83
для бюджетних установ	61,45	11,4	66,05	16,54
для інших споживачів	77,97	12,71	88,26	17,8

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Сумській області протягом 2015 року діяло 23 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	3,66	0	18,17	0
для бюджетних установ	4,0	0	19,03	0
для інших споживачів	4,36	0	20,74	0

Господарська діяльність на ринку послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснюється на підставі Комплексної програми поводження з відходами в Сумській області на 2016 – 2010 роки, затвердженої рішенням Сумської обласної ради від 10 серпня 2016 року. Крім того, в 4 районах області також діють відповідні Програми.

В області запроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів у містах Шостка, Конотоп, Тростянець, Путивль, смт Липова Долина та Сумах.

Згідно з даними Сумської обласної державної адміністрації, у 2015 році на заходи у сфері поводження з побутовими відходами спрямовано 5 658,1 тис. грн, у 2016 році – 9 112,6 тис. грн.

[Повернутися до змісту](#)

6.19. Тернопільська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

У 2015 році – 26 суб'єктів господарювання, з них 17 – комунальної власності (65 відсотків) та 9 – приватної форми власності (35 відсотків);

у 2016 році – 31 суб'єкт господарювання, з них 20 – комунальної власності (65 відсотків) та 11 – приватної форми власності (35 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	788,5	183,2	774,6	169,8
- заготівельні пункти вторинної сировини	7,1	9,9	67,7	14,1
- сміттєпереробні підприємства	70,6	16,4	0	0
- полігони	696,9	155,7	684,5	151,0

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з твердими побутовими відходами у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	58,5	23,6	61,4	23,6
для бюджетних установ	63,7	26,5	65,9	26,5
для інших споживачів	68,0	28,4	71,1	28,4

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Тернопільській області протягом 2015 року діяло 27 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	1,53	0	60,39	0
для бюджетних установ	5,62	0	66,14	0
для інших споживачів	5,62	0	74,76	0

У межах області господарська діяльність у сфері поводження з побутовими відходами здійснюється на підставі Програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2014-2020 роки.

Крім цього, органами місцевого самоврядування розроблено та затверджено 13 схем санітарної очистки населених пунктів. Контроль за обсягами вивезення твердих побутових відходів здійснюють органи місцевого самоврядування.

Систему моніторингу запроваджено лише щодо твердих побутових відходів.

В області запроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів у 47 населених пунктах області.

Як свідчить інформація, отримана Відділенням від органів місцевого самоврядування, роздільне збирання побутових відходів запроваджується повільно у зв'язку з відсутністю належного фінансування з місцевих бюджетів на розвиток контейнерного господарства та пунктів прийому вторинної сировини, створення умов для сортування побутових відходів на стадії збору шляхом придбання контейнерів для їх роздільного накопичення за окремими фракціями (видами) відходів.

При цьому рівень охоплення населення послугами у сфері поводження з побутовими відходами є незадовільним, особливо у приватному секторі, через небажання населення укласти договори на надання відповідних послуг та здійснення оплати таких послуг.

[Повернутися до змісту](#)

6.20. Харківська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 83 суб'єкти господарювання, з них 70 – комунальної форми власності (84 відсотки) та 13 – приватної форми власності (16 відсотків);

у 2016 році – 83 суб'єктів господарювання, з них 65 – комунальної форми власності (78 відсотків) та 18 – приватної форми власності (22 відсотки);

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	3867,4	829,8	3619,5	747,0
- заготівельні пункти вторинної сировини	0	0	1,0	0,06
- сміттєпереробні підприємства	1,5	0,4	1,70	0,9
- сміттєспалювальні заводи	2,8	0,6	2,4	0,5
- полігони	3863,1	828,7	3615,4	745,7

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	48,7	14,7	51,4	16,5
для бюджетних установ	54,1	15,4	57,6	17,3
для інших споживачів	62,5	18,6	66,2	19,5

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Харківській області протягом 2015 року діяло 18 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у Харківській області у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	1,7	47,16	28,74	92,64
для бюджетних установ	1,7	59,52	28,74	96,0
для інших споживачів	1,7	0	31,36	117,92

[Повернутися до змісту](#)

6.21. Херсонська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 44 суб'єкти господарювання, з них 28 – комунальної форми власності (64 відсотки) та 16 – приватної форми власності (36 відсотків);

у 2016 році – 64 суб'єкти господарювання, з них 47 – комунальної форми власності (73 відсотки) та 17 – приватної форми власності (27 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	773,9	232,1	898,7	201,1
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,013	0,10	0	0
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- сміттєспалювальні заводи	0	0	0	0
- полігони	773,9	232,2	898,7	201,1

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн /м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	60,0	14,5	60,0	14,5
для бюджетних установ	65,0	15,2	65,0	15,2
для інших споживачів	70,4	18,1	70,4	18,1

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Херсонській області протягом 2015 року діяло 34 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	7,42	0	20,88	0
для бюджетних установ	8,48	0	20,88	0
для інших споживачів	8,48	0	20,88	0

[Повернутися до змісту](#)

6.22. Хмельницька область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 37 суб'єктів господарювання, з них 36 – комунальної форми власності (97 відсотків) один – з частковою комунальною формою власності;

у 2016 році – 36 суб'єктів господарювання, з них 33 – комунальної форми власності (92 відсотки) та 3 – приватної форми власності (8 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1378,4	292,7	1357,9	2781,3
- заготівельні пункти вторинної сировини	8,7	0,4	12,5	0,5
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- сміттєспалювальні заводи	0	0	0	0
- полігони	1366,5	291,4	1345,5	277,9

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	29,82	8,45	38,4	10,8
для бюджетних установ	30,77	8,63	39,06	11,06
для інших споживачів	31,88	8,92	41,56	12,51

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Хмельницькій області протягом 2015 року діяло 34 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	1,89	0,99	20,75	76,0
для бюджетних установ	9,26	6,34	25,13	107,30
для інших споживачів	9,26	6,79	29,15	153,40

[Повернутися до змісту](#)

6.23. Черкаська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 25 суб'єктів господарювання, з них 20 – комунальної форми власності (80 відсотків), один – з частковою комунальною формою власності та 4 – приватної форми власності (16 відсотків);

у 2016 році – 24 суб'єкти господарювання, з них 21 – комунальної форми власності (88 відсотків) та 3 – приватної форми власності (12 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення), протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	1092,9	206,2	1002,9	188,5
- заготівельні пункти вторинної сировини	1,9	0,2	5,4	0,2
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- сміттєспалювальні заводи	0	0	0	0
- полігони	1091,0	206,1	997,5	188,4

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	52,23	12,97	59,02	16,94
для бюджетних установ	62,98	19,48	74,65	16,02
для інших споживачів	66,4	21,61	80,73	18,86

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Черкаській області протягом 2015 року діяло 24 суб'єкти господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	8,52	0	24,70	0
для бюджетних установ	8,83	0	31,30	0
для інших споживачів	8,73	0	34,79	0

В області діє «Обласна програма охорони навколишнього природного середовища на 2016-2020 роки», затверджена рішенням обласної ради, до якої включено заходи з раціонального використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів, а також в 13 містах та селищах міського типу затверджено санітарні схеми очистки населених пунктів.

Моніторинг поводження з побутовими відходами запроваджено лише стосовно твердих побутових відходів.

Поступово впроваджується роздільне збирання побутових відходів у 13 населених пунктах області.

[Повернутися до змісту](#)

6.24. Чернівецька область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 43 суб'єкти господарювання, з них 21 – комунальної форми власності (49 відсотків) та 22 – приватної форми власності (51 відсоток);

у 2016 році – 44 суб'єкти господарювання, з них 21 – комунальної форми власності (48 відсотків) та 23 – приватної форми власності (52 відсотки).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	668,7	153,6	644,5	151,5
- заготівельні пункти вторинної сировини	3,3	0,5	3,3	0,5
- сміттєпереробні підприємства	10,3	0,9	9,8	8,3
- сміттєспалювальні заводи	0	0	0	0
- полігони	655,0	152,1	641,2	151,0

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	43,7	19,6	50,94	19,6
для бюджетних установ	45,8	22,2	55,31	22,2
для інших споживачів	61,5	23,0	59,62	23,0

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Чернівецькій області протягом 2015 року діяло 17 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	5,5	3,35	15,95	0
для бюджетних установ	5,5	3,67	18,5	0
для інших споживачів	5,5	4,8	18,5	0

6.25. Чернігівська область

У межах регіону господарську діяльність на регіональних ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами здійснювали:

у 2015 році – 44 суб'єкти господарювання, з них 38 – комунальної форми власності (86 відсотків) та 6 – приватної форми власності (14 відсотків);

у 2016 році – 46 суб'єктів господарювання, з них 40 – комунальної форми власності (87 відсотків), 2 – з частковою комунальною формою власності та 4 – приватної форми власності (9 відсотків).

Обсяги послуг у сфері поводження з побутовими відходами, а саме: твердими побутовими відходами за видами діяльності (збирання, вивезення, перероблення та захоронення) протягом 2015 та 2016 років становили:

Обсяги послуг	2015 рік		2016 рік	
	тис. м ³	тис. т	тис. м ³	тис. т
1. Збирання/перевезення, у тому числі вивезено на:	956,2	219,2	939,0	199,9
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,1	0,02	0,1	0,05
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0	0
- сміттєспалювальні заводи	0	0	0	0
- полігони	956,1	219,2	938,9	199,9

Середні затверджені тарифи на послуги у сфері поводження з ТПВ у 2015 та 2016 роках становили:

Споживачі	2015 рік		2016 рік	
	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в тому числі захоронення (грн/м ³)
для населення	27,54	11,17	32,53	16,37
для бюджетних установ	46,38	14,56	47,43	18,66
для інших споживачів	52,4	23,41	55,3	24,57

На ринку послуг з захоронення побутових відходів у Чернігівській області протягом 2015 року діяло 18 суб'єктів господарювання.

Мінімальні та максимальні тарифи на послуги захоронення побутових відходів у 2015 році становили:

Споживачі	min		max	
	грн/м ³	або грн/т	грн/м ³	або грн/т
для населення	4,02	1,03	27,93	6,98
для бюджетних установ	4,1	1,03	36,39	9,1
для інших споживачів	4,3	1,08	39,7	9,9

За результатами аналізу отриманої від відділень Комітету інформації щодо регіональних ринків послуг у регіонах можна зробити наступні висновки.

Загальна кількість суб'єктів господарювання, які діяли у 2015 та 2016 роках на ринках у сфері поводження з побутовими відходами становила 1125 та 1143 відповідно. При цьому 74 відсотки – це суб'єкти господарювання комунальної форми власності.

Загалом регіональні ринки послуг у сфері поводження з побутовими відходами є монополізованими.

Найвищий середній тариф на послуги поводження з твердими побутовими відходами для населення у 2015 році зафіксовано у Львівській області – 74,89 грн/м³, найменший показник – у Чернігівській та Житомирській областях – 27,54 грн/м³ та 27,30 грн/м³ відповідно. Найвищий середній тариф на послуги поводження з твердими побутовими відходами для населення у 2016 році зафіксовано в Закарпатській області – 107,5 грн/м³, найменший показник – у Житомирській області – 28,40 грн/м³.

Також під час дослідження виявлено, що не в усіх населених пунктах затверджені регіональні програми поводження з твердими побутовими відходами, схеми санітарного очищення населених пунктів.

Крім того, не в усіх населених пунктах діє система моніторингу побутових відходів та не запроваджено роздільне збирання побутових відходів.

За інформацією відділень Комітету, існують адміністративні та економічні бар'єри для вступу нових суб'єктів господарювання на регіональні ринки поводження з побутовими відходами, зокрема:

- значні фінансові витрати на придбання спеціально обладнаних транспортних засобів для збирання та перевезення твердих побутових відходів або укладення договору оренди таких транспортних засобів, придбання контейнерів тощо;

- проведення конкурсу з визначення виконавця послуг з вивезення твердих побутових відходів;

- необхідність отримання ліцензій, дозволів на розміщення відходів, погодження лімітів на розміщення відходів, погодження паспорта видалення відходів;

- необхідність отримання земельних ділянок у користування на значний часовий період під будівництво полігонів;

- значні фінансові витрати на придбання та утримання сміттєсортувальних ліній для перероблення твердих побутових відходів.

Наявність вищезазначених чинників перешкоджає новим суб'єктам господарювання вступати на ринок та конкурувати на рівних умовах із суб'єктами господарювання, що вже діють на цьому товарному ринку.

7. **Проблемні питання, виявлені під час дослідження ринків у сфері поводження з побутовими відходами**

Органами Комітету аналогічне дослідження було проведено у 2013 році. Як показують матеріали цього дослідження, ряд питань, виявлених у 2013 році, наразі також залишаються неврегульованими, зокрема: непроведення конкурсів органами місцевого самоврядування на визначення виконавця послуг з вивезення твердих побутових відходів; відсутність схем, програм поводження з твердими побутовими відходами; дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій; затвердження тарифів на послуги із захоронення та перероблення твердих побутових відходів для неліцензіатів НКРЕКП.

Щодо нормативної неврегульованості в частині отримання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з побутовими відходами

Статтею 17 Закону України «Про відходи» визначено, що суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами зобов'язані мати дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами.

Відповідно до пункту «д» частини першої статті 18 Закону України «Про відходи» до повноважень Кабінету Міністрів України належить затвердження порядку надання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з побутовими відходами.

При цьому, згідно зі статтею 32 Закону України «Про відходи» заборонено провадити будь-яку господарську діяльність, пов'язану з утворенням відходів, без дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами.

Проте механізм надання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з побутовими відходами відсутній.

Слід зазначити, що до Комітету не надходив проект нормативно-правового акта, який би визначав порядок надання дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, а також вичерпний

перелік документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для його одержання.

Тобто, на загальнодержавному рівні питання залишається неврегульованим. Відсутність чіткого порядку надання дозволів створює умови для нелегальної, неконтрольованої діяльності суб'єктів господарювання у сфері поводження з побутовими відходами та не спонукає виходу на ринок нових суб'єктів господарювання.

Непроведення конкурсів органами місцевого самоврядування на визначення виконавця послуг з вивезення твердих побутових відходів

Під час проведеного дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами виявлені численні випадки, коли органи місцевого самоврядування не проводили конкурсів з визначення виконавця послуг або проводили з порушенням вимог чинного законодавства України у сфері поводження з побутовими відходами.

Визначення органами місцевого самоврядування виконавців послуг з вивезення ТПВ без конкурсного відбору не спонукає таких суб'єктів господарювання використовувати власні досягнення для отримання переваг порівняно з іншими суб'єктами господарювання.

Відповідно до частини третьої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Аналіз вчинених порушень свідчить, що в багатьох випадках передумовами для їх здійснення є як недосконалість законодавства у сфері поводження з побутовими відходами, так і відсутність дієвого контролю компетентних органів влади.

Неврегульованість цього питання створює умови для зловживання надавачами послуг своїм монопольним (домінуючим) становищем і, як наслідок, до ущемлення інтересів споживачів.

На цей час до повноважень жодного органу влади не віднесено питання здійснення контролю (нагляду) за дотриманням органами місцевого самоврядування вимог законодавства у сфері поводження з побутовими відходами в частині конкурсного відбору виконавців послуг з вивезення твердих побутових відходів.

Відсутність єдиного органу, на який покладено функції регулювання у сфері поводження з відходами та дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій

Наразі відсутній єдиний орган, на який покладено функції регулювання у сфері поводження з відходами. На цей час такі функції виконують Міністерство екології та природних ресурсів України, Мінрегіон, НКРЕКП, державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Під час проведеного дослідження органами Комітету встановлено наявність дублювання окремих повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій. Так, відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», а також «Про відходи» дублювання функцій існує в частині:

- затвердження схем санітарного очищення населених пунктів;
- забезпечення роздільного збирання побутових відходів (корисних компонентів цих відходів);
- організації збирання і видалення побутових та інших відходів, у тому числі відходів дрібних виробників;
- створення полігонів для захоронення побутових відходів;
- забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів;
- здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з виробничими та побутовими відходами відповідно до закону та розгляд справ про адміністративні правопорушення

або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи;

- надання дозволів на будівництво або реконструкцію об'єкта поводження з відходами на відповідній території у порядку, визначеному законом;

- надання дозволів на експлуатацію об'єкта поводження з небезпечними відходами на відповідній території у порядку, визначеному законом.

Недосконалість законодавства у сфері поводження з відходами в частині встановлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів

Відповідно до пункту 8 Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010, тарифи на послуги визначаються окремо за кожною операцією поводження з побутовими відходами та за видами побутових відходів.

Відповідно до частини сьомої статті 31 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» центральні органи виконавчої влади, національні комісії, що здійснюють державне регулювання у відповідній сфері, несуть відповідальність за наслідки встановлення або регулювання цін/тарифів, що змінюються ними відповідно до їхніх повноважень.

Разом з тим, наразі суб'єкти господарювання не здійснюють розрахунки тарифів за кожною операцією поводження з побутовими відходами та за кожним видом побутових відходів, у свою чергу органи влади не здійснюють відповідних заходів реагування.

Недосконалість тарифоутворення створює умови не лише для порушення чинного законодавства у сфері поводження з відходами, а й для зловживання надавачами послуг своїм монопольним (домінуючим) становищем і, як наслідок, до ущемлення інтересів споживачів.

Недосконалість статистичного обліку у сфері поводження з побутовими відходами

Державний облік та статистика побутових відходів в Україні мають суттєві недоліки. Так, не в усіх регіонах налагоджено обов'язкову систему моніторингу та обліку показників послуг.

На виконання Програми поводження з твердими побутовими відходами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 року № 265, для забезпечення моніторингу стану поводження з твердими побутовими відходами та впровадження звітності з метою формування і реалізації державної політики у цій сфері Мінрегіоном запроваджено форму звітності «1-ТПВ. Звіт про поводження з твердими побутовими відходами».

Форма поширюється на юридичних осіб усіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання, їхні відокремлені підрозділи, фізичних осіб - підприємців, які здійснюють діяльність у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

Заповнення форми здійснюється за такими видами відходів, як: змішані тверді побутові відходи, великогабаритні тверді побутові відходи, макулатура (картон, папір), полімери (плівка, пакети, ПЕТ - пляшки і коробки, пластмаса тощо), упаковка Тетра Пак та інша (комбінована, багатошарова), метали (чорні, кольорові), скло (склотара, склобій), текстиль (синтетичний, натуральний, змішаний), органічні компоненти, які здатні до біологічного розкладання (харчові відходи, відходи рослинного походження тощо), електричне та електронне обладнання, небезпечні компоненти.

У той же час, такі побутові відходи, як ремонтні та рідкі, залишаються не облікованими. Відсутність обліку призводить до несанціонованого викиду відходів.

Крім того, у статистичній звітності та нормативно-правових актах щодо поводження з побутовими відходами оперують як об'ємними (m^3), так і ваговими категоріями (т). Перерахунок одних одиниць в інші при обрахуванні обсягів відходів призводить до значних похибок під час проведеної оцінки діяльності підприємств, прогнозів подальшого розвитку галузі у сфері поводження з побутовими відходами.

Відсутність схем санітарного очищення населених пунктів та програм поводження з твердими побутовими відходами

Відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 № 265 «Про затвердження Програми поводження з твердими побутовими відходами» обласні, районні державні адміністрації зобов'язані розробити і затвердити відповідні місцеві програми поводження з побутовими відходами.

Відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві державні адміністрації» до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад та обласних державних адміністрацій належить затвердження схем санітарного очищення населених пунктів.

За результатами проведеного дослідження виявлено, що не в усіх населених пунктах затверджені обласні програми поводження з твердими побутовими відходами та схеми санітарного очищення населених пунктів.

Без програм та схем санітарного очищення неможливо оцінити потребу території в техніці, обладнанні для збору побутових відходів і розвивати ефективну систему поводження з відходами в області.

Основною проблемою незатвердження відповідних схем та програм є відсутність фінансування таких комплексних заходів з державного бюджету, навіть у разі їх затвердження, що не стимулює до їх розроблення.

Окреслені проблеми та інші, які наявні на ринках поводження з побутовими відходами, створюють бар'єри для вступу нових суб'єктів господарювання, стримують розвиток ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами та призводять до порушення норм чинного законодавства у сфері поводження з побутовими відходами та порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Відсутність інфраструктури для належного сортування побутових відходів

Відповідно до Закону України «Про відходи» встановлюється обов'язковий роздільний збір побутових відходів.

Загальні положення впровадження роздільного збирання побутових відходів визначені Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Мінрегіону від 01.08.2012 № 133, яка визначає загальні аспекти щодо впровадження системи роздільного збирання.

Роздільне збирання побутових відходів, включаючи небезпечні відходи у їх складі, здійснюють власники відходів відповідно до законодавства про відходи.

Водночас відбір вторинної сировини з побутових відходів, що зібрані у контейнери або завантажені у сміттєвози, дозволяється тільки на спеціалізованих підприємствах із сортування та переробки побутових відходів відповідно до законодавства про відходи.

На цей час нормативний акт, який би чітко та прозоро визначав правовідносини (права, обов'язки, відповідальність) всіх гравців у процесі впровадження роздільного збирання побутових відходів, у тому числі його сортування, відсутній.

В Україні в 2017 році в невеликій кількості населених пунктів впроваджено роздільне збирання побутових відходів. За результатами дослідження виявлено, що впровадженню роздільного збирання побутових відходів перешкоджає відсутність розвиненої інфраструктури зі збирання, вивезення, перероблення побутових відходів, відсутність усвідомлення суспільством необхідності сортувати побутові відходи за окремими їх компонентами, які є вторинною сировиною.

Основними чинниками, що сприяють такому становищу, є невиконання органами місцевого самоврядування вимог, визначених Законами України «Про житлово-комунальні послуги» та «Про відходи» у частині недостатньої організації роздільного збирання корисних компонентів побутових відходів.

[Повернутися до змісту](#)

8. Заходи, вжиті органами Комітету

Органами Комітету під час проведення дослідження у сфері поводження з побутовими відходами були вжиті наступні заходи.

За ініціативи Комітету 30 серпня 2017 року відбувся круглий стіл на тему «Ринки послуг у сфері поводження з побутовими відходами: проблемні питання та шляхи щодо їх врегулювання».

Свою позицію щодо питань та проблем, які виникають під час регулювання сфери поводження з побутовими відходами, представили Мінрегіон, НКРЕКП, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Київська міська державна адміністрація. Також учасники круглого столу заслухали позиції представників профільних асоціацій, надавачів та споживачів послуг.

Київським обласним територіальним відділенням Комітету 6 грудня 2017 року проведено робочу нараду з представниками органів місцевого самоврядування на тему «Проблемні питання, які виникли на ринку надання послуг з вивезення твердих побутових відходів у місті Києві та Київській області».

Під час проведеного органами Комітету дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами виявлено наступне.

Переважна частина порушень законодавства про захист економічної конкуренції – це порушення в діях органів місцевого самоврядування, зокрема:

- визначення виконавців послуг без проведення конкурсних процедур;
- створення дискримінаційних умов при проведенні конкурсу на визначення виконавців послуг.

При цьому встановлено, що у населених пунктах з невеликою чисельністю населення зазвичай виконавцем послуг у сфері поводження з відходами визначається один виконавець послуг без проведення відповідного конкурсу.

У випадку наявності двох постійних учасників, орган місцевого самоврядування заздалегідь розділяє територіальні межі ринку та проводить конкурс за кількома лотами.

Крім того, виявлені випадки, коли в конкурсі брав участь тільки один учасник, проте строк, на який він визначався, становив від 2 до 5 років, а в деяких випадках – і безстроково.

Визначення органами місцевого самоврядування виконавців послуг з вивезення побутових відходів без конкурсного відбору не спонукає таких суб'єктів господарювання використовувати власні досягнення для отримання переваг, порівняно з конкурентами, та обмежує права інших суб'єктів господарювання, позбавляючи їх можливості на конкурсних засадах отримати право стати виконавцями послуг з вивезення побутових відходів, запропонувавши кращі умови надання цих послуг та менші ціни.

Дії (бездіяльність) органів місцевого самоврядування щодо непроведення конкурсу з вивезення твердих побутових відходів, а також дії щодо створення дискримінаційних умов при проведенні конкурсу на визначення виконавців послуг містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені статтею 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді бездіяльності органу місцевого самоврядування, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Відповідно до частини третьої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Під час дослідження, проведеного у 2013 році, органами Комітету було надано 339 рекомендацій та розглянуто 172 справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Кількість припинених порушень внаслідок вжитих заходів органами Комітету становила 376. За

результатами розгляду рекомендацій та розглянутих справ органи місцевого самоврядування почали проводити конкурси на визначення виконавця послуг з вивезення твердих побутових відходів.

За досліджуваний період органами Комітету були надані 182 обов'язкових для розгляду рекомендацій, в тому числі:

- у 2015 році – 80 рекомендацій;
- у 2016 році – 66 рекомендацій;
- у першій половині 2017 року – 36 рекомендацій.

За результатами опрацювання рекомендації органів Комітету були враховані.

Також за досліджуваний період завершено розгляд та прийнято рішення у 150 справах, розпочатих за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, в тому числі:

- у 2015 році – 73 справи;
- у 2016 році – 60 справ;
- у першому півріччі 2017 року – 17 справ.

Більшість з них стосувалась вчинення органами місцевого самоврядування порушень, передбачених статтею 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій (бездіяльності) органів місцевого самоврядування, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Типовими діями суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на ринках вивезення та захоронення побутових відходів, що призвели до порушень законодавства про захист економічної конкуренції, є:

- подання економічно-необґрунтованих розрахунків до органів місцевого самоврядування для затвердження тарифів на зазначені послуги з вивезення та захоронення побутових відходів (завищення рівня рентабельності, завищення фактичних обсягів вивезення побутових відходів, включення додаткових витрат, які не відповідають чинному законодавству, тощо);

- застосування різних тарифів до однакових категорій споживачів.

За результатами розгляду справ за ознаками вчинення суб'єктами господарювання порушень законодавства про захист економічної конкуренції органами Комітету на суб'єктів господарювання накладено штрафів на загальну суму 557 081 грн, з них:

у 2015 році – 113 300 грн;

у 2016 році – 375 981 грн;

у першому півріччі 2017 року – 67 800 грн.

Наразі триває розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на ринках вивезення та захоронення побутових відходів.

Аналіз вчинених порушень свідчить, що в багатьох випадках передумовами для їх здійснення є як недосконалість законодавства у сфері поводження з побутовими відходами, так і відсутність дієвого контролю.

Протягом 2015 – 2016 років та в поточному році Комітетом було розглянуто та опрацьовано такі проекти нормативних актів у сфері поводження з побутовими відходами, а саме:

1) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перероблення побутових відходів»;

2) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів»;

3) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Порядку формування та схвалення інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів»;

4) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів»⁴

5) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послуги з перероблення побутових відходів»;

- 6) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послуги з захоронення побутових відходів»;
- 7) Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Процедури встановлення тарифу на послугу з захоронення побутових відходів»;
- 8) Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання використання побутових відходів як альтернативного джерела енергії».

9. Міжнародний досвід у сфері поводження з відходами

Німеччина

Однією з країн – лідерів у галузі переробки відходів вважається Німеччина. Прийнята у 1991 році нова державна система «Duales System Deutschland GmbH» дозволила німцям запровадити новий метод боротьби з відходами. Нова система стала настільки успішною, що в одному Берліні майже до 90 відсотків домогосподарств беруть участь у процесі роздільного збирання сміття. При цьому жодних санкцій за порушення порядку система не передбачає.

У типовому німецькому дворі чи будинку можна зустріти як мінімум 5 різнокольорових контейнерів для збирання сміття. Чорний – для несортованого сміття, коричневий – для органічних відходів, синій – для паперу, жовтий – для упаковки і пластику, зелений – для кольорового скла, зелений з білою смугою – для безбарвного. Щорічно кожен житель Німеччини отримує поштою особливий лист – у ньому детально описується, як і куди потрібно викидати побутові відходи, у які дні буде вивозитися той чи інший тип сміття протягом наступних 12 місяців. Також існують ще спеціальні контейнери для скла, батарейок. У контейнери зазвичай потрапляє тільки необоротна склотара.

Більша частина сміття в Німеччині сьогодні спалюється. Пара надходить на електростанції, де змушує працювати генератори. Так, наприклад, в місті Берліні майже 12 відсотків електроенергії, необхідної для домогосподарств, виробляється таким чином.

У кожному мікрорайоні також є і господарські двори, куди німці зазвичай по суботах звозять великогабаритні товари, яких їм необхідно позбутися. Побутова техніка та меблі можуть використовуватися для переробки або як паливо для котелень.

Швейцарія

Нова політика у Швейцарії стала поступово вводитися з 1981 року, що призвело до помітного поліпшення екологічної ситуації. Швейцарія, як і

Німеччина, вважається одним з лідерів утилізації та переробки відходів у Європі. Вже у 2000 році у країні були заборонені смітєві полігони, тому сьогодні більш як половина всього сміття йде на переробку, а решта спалюється. В країні переробляється 60 відсотків паперу, який необхідно здавати тільки окремо від картону. Частину сміття, яке не вдалося відсортувати, швейцарці просто спалюють, використовуючи енергію на опалення будинків і виробництво електроенергії. Більше 90 відсотків тари повертається на заводи для вторинної переробки скла. Програма з прийому та переробки використаного скла почалася в 1972 році і до цих пір успішно реалізується. Жерстяні та алюмінієві банки використовуються повторно. Окремо здаються PET-пляшки, старі електричні прилади, побутова техніка, будівельне сміття, лампи денного світла, консервні банки, труп тварин (за це треба платити, але закопувати їх забороняється), залишки рослинного та машинного масла. Будь-хто в Швейцарії може відмовитися від сортування, заплативши за кожен кілограм відходів. На кожен кульок наклеюється марка, що засвідчує сплату (5 кг=2-3 франки).

Франція

Система сортування у Франції дуже проста – є всього два контейнери: для збирання вторинної сировини, що переробляється, та для не переробних відходів. До першого відносять пляшки, банки, спеціальні упаковки й папір. Решта сміття автоматично підпадає під другу категорію. Іноді відходи сортують на чотири категорії. Побутові або харчові відходи складають у зелені баки. Контейнери жовтого кольору призначені для упаковки, білі баки – тільки для скла, баки синього кольору – для газет, журналів, картону. Така система не передбачає покарання чи заохочень за сортування сміття.

Сервіс із захоронення/знешкодження сміття перебуває у віданні місцевих органів влади, у кожній громаді існують різні вимоги і правила, що стосуються утилізації різних типів відходів. При купівлі електронного обладнання (від невеликих предметів, таких як фен, до великих побутових приладів, таких як пральні машини) продавець у магазині зобов'язаний взяти на заміну старий

прилад від покупця. Магазин за свій рахунок утилізує відходи відповідно до ліцензії, отриманої у місцевих органів влади.

У сільських місцевостях у Франції немає сервісу, який утилізує сміття, однак існують спеціальні прийомні пункти та існує безліч приватних компаній, які пропонують такі послуги. Більшість послуг зі збирання сміття виконують приватні компанії під керівництвом місцевих органів влади, які оплачують відповідні послуги за рахунок коштів із податку на нерухомість.

Незаконне викидання сміття та утворення сміттєзвалищ карається тюремним ув'язненням до 2-х років для фізичних осіб та штрафом у розмірі від 300 тис. євро – для юридичних осіб.

Швеція

Шведські домогосподарства роздільно збирають газети, пластик, метал, скло, електричні прилади, лампочки і батарейки. Також в окремі мішки викидаються харчові відходи. Далі це все переробляється, використовується або знову йде на добрива. Фармацевти беруть залишки ліків. Відходи ефективно використовують для обігріву будинків. Невідсортовані відходи потрапляють на сміттєспалювальні заводи, на яких утилізуються шляхом спалювання з отриманням тепла. Попіл, що залишився, становить 15 відсотків початкової ваги відходів, його сортують і знову відправляють на переробку. Залишки просівають, щоб витягти гравій, який використовується в дорожньому будівництві.

Лише один відсоток відходів потрапляє на сміттєзвалища. Дим фільтрують через сухий фільтр і воду, шлак використовується для покинутих шахт.

Польща

Першим кроком до удосконалення методу поводження зі сміттєзвалищами у Польщі була реалізація у 2007 році в місті Познань когенераційного модуля на полігоні твердих побутових відходів, який дозволяє отримувати електроенергію та тепло. Загальна потужність модуля становить 508 кВт електричної та 770 кВт теплової енергії, яка надходить через місцеві

електромережі на потреби міста. Вся теплова енергія спрямовується на розташований поруч тепличний комплекс. Згодом були реалізовані інші когенераційні модулі загальною потужністю 520 кВт та 680 кВт теплової енергії.

З прийняттям у 2003 році Закону «Про дотримання чистоти і порядку» покладено край нелегальним сміттєзвалищам. Щомісяця поляки сплачують збір за вивезення і утилізацію сміття. Сума платежу обчислюється на підставі податкової річної декларації. Закон зобов'язав поляків сортувати відходи на 5 компонентів: папір, безбарвне та кольорове скло, метал, пластик, інші відходи, які не підлягають переробці. Договір на вивезення відходів підписується з окремим об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку (далі – ОСББ). У разі потрапляння в контейнер несортованого сміття за заявою перевізника до відповідної інспекції ОСББ можуть зобов'язати заплатити за бак з несортованим сміттям більшу суму або взагалі переглянути щомісячні тарифи.

З 2013 року відповідно до Закону «Про відходи» усі повноваження, пов'язані з поводженням з відходами, належать органам місцевого самоврядування, у тому числі встановлення тарифів.

У кожній адміністративній одиниці Польши гміна може визначати управителя системи поводження з побутовими відходами на своїй території. Це може бути як комунальне підприємство, так і приватна компанія. З управителем системи укладаються договори на надання публічних послуг у сфері поводження з побутовими відходами та на надання публічних послуг у сфері утримання чистоти та порядку на території міста.

На управителя системи поводження з побутовими відходами покладається виконання усіх делегованих гміною завдань та обов'язків у сфері поводження з побутовими відходами, у тому числі укладання договорів на вивезення побутових відходів від власників об'єктів нерухомості.

Для надання послуг у сфері вивезення побутових відходів суб'єкт господарювання (який має в своєму розпорядженні всі відповідні засоби для виконання таких робіт і здатен забезпечити їх належний рівень) повинен

отримати дозвіл від виконавчого комітету місцевої влади та бути внесеним до Реєстру суб'єктів господарювання у сфері вивезення побутових відходів.

Суб'єкт господарювання, який здійснює діяльність з вивезення побутових відходів, раз на півріччя подає звіт до гміни, на території якої здійснює свою діяльність.

Рада гміни приймає рішення про спосіб встановлення тарифу (збору) на поводження з побутовими відходами, строк, частоту, спосіб здійснення оплати, а також визначає його розмір. Допускається застосування більше ніж одного способу встановлення тарифу на території гміни.

Базою для нарахування плати за поводження з побутовими відходами є: кількість жителів, які проживають в об'єкті нерухомості, або кількість використаної води в об'єкті нерухомості, або площа житлової нерухомості.

У випадку, коли об'єктом нерухомості є багатоквартирний будинок, рада гміни може встановити єдину ставку збору за поводження з побутовими відходами.

Платниками збору за поводження з відходами є власники об'єктів нерухомості або управителі багатоквартирних будинків. Адміністрування збору за поводження з відходами здійснює гміна, на території якої знаходяться ці об'єкти нерухомості.

Усі витрати, спрямовані на функціонування системи поводження з побутовими відходами, повинні бути покриті гміною за рахунок цього збору. Власники нерухомості зобов'язані документально підтверджувати факт вивезення побутових відходів з території об'єктів нерухомості, представляючи договір на надання послуг з вивезення побутових відходів та квитанції про оплату зазначених послуг.

Крім того, власник об'єкта нерухомості зобов'язаний обладнати об'єкт нерухомості контейнерами для збору побутових відходів та утримувати їх у відповідному технічному та санітарному стані.

Також у Польщі є муніципальна поліція, яка стежить за чистотою та правильним сортуванням сміття. Управитель системи разом із муніципальною

поліцією здійснюють контроль за дотриманням власниками об'єктів нерухомості та підприємцями, які внесені до Реєстру суб'єктів господарювання у сфері вивезення побутових відходів від власників об'єктів нерухомості, вимог законодавства у сфері поводження з відходами.

Усунення незаконних сміттєзвалищ - це відповідальність місцевих органів. Відповідно до Закону про відходи місцеві органи влади та землевласники мають дбати про порядок на їхніх територіях. Коли інформація про незаконні сміттєзвалища надходить в міську раду, відповідно реалізуються дії, спрямовані на усунення цих незаконних звалищ. Якщо сміттєзвалище знаходиться на приватній території, відповідальність за усунені сміттєзвалища несе муніципальна поліція. Якщо сміттєзвалище знаходиться на території міського значення, відповідальність за усунення сміттєзвалища несе міська влада.

Із сміттєвих контейнерів відходи вивозять на спеціальні лінії. Кількість перевізників, які вивозитимуть сміття, також визначають на місцевому рівні. У Кракові цим займається одне комунальне підприємство, у той час як у Любліні та Варшаві – по троє приватних перевізників.

Отже, з наведених даних можна зробити висновок, що в країнах Європи передбачена обов'язковість сортування сміття. Інформація про необхідність сортування сміття доводиться до населення як в освітніх закладах (школи, дошкільні заклади), так і в засобах масової інформації.

Такі країни, як Швейцарія, Швеція та Німеччина, практично відмовилися від полігонів твердих побутових відходів. Ці країни інвестують кошти в такі методи боротьби з відходами, як сортування, спалювання та переробка.

Румунія, Польща, Чехія, Латвія, Угорщина та Литва – це країни, які більшість своїх відходів утилізують на полігонах, а переробка, спалювання та сортування займає незначну частку.

Отже, в Німеччині, Швейцарії, Швеції показник переробки відходів від загальної кількості всіх відходів в країні становить 46,6 відсотка, 32,6 відсотка та 33,3 відсотка відповідно. В інших країнах він коливається від 16,6 відсотка

до 25 відсотків, в Румунії цей показник становить лише 6 відсотків. Відходи, які підлягають сортуванню, відсортовуються на початкових стадіях, біля житлових будинків, що дозволяє спростити процес переробки цих відходів, їх уже не потрібно сортувати та витратити додаткові кошти на підготовку до переробки. Від будинків спеціальною технікою відходи транспортують на переробку.

За останні роки країни Західної Європи отримали досвід утилізації відходів і впродовж часу удосконалювали методи поводження з відходами, підлаштовували способи поводження до особливостей території. Перейняти досвід поводження з відходами в комплексі для України досить складно, враховуючи особливості країни. На початкових стадіях розвитку методів поводження з відходами доцільно перейняти досвід сортування відходів з урахуванням особливостей України, оскільки в усіх вище наведених країнах існують свої методи сортування.

Висновки та пропозиції

За результатами дослідження регіональних ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами можна констатувати наявність конкуренції на ринках поводження з твердими побутовими відходами на етапі проведення конкурсів органами місцевого самоврядування з визначення виконавців послуг з вивезення твердих побутових відходів. Разом з тим, після проведення конкурсних процедур регіональні ринки послуг з вивезення твердих побутових відходів є монополізованими.

Проблемні питання, притаманні ринкам послуг у сфері поводження з побутовими відходами пов'язані, по-перше, з невиконанням суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на цих ринках, та органами влади вимог чинного законодавства. Це, зокрема, не проведення конкурсів, відсутність програм, схем, норм поводження з твердими побутовими відходами, повільне запровадження роздільного збирання побутових відходів, відсутність паспортів у полігонів; а по-друге, із наявною низкою питань, які потребують врегулювання на законодавчому рівні. Також необхідно розвивати сферу перероблення побутових відходів, яка має стати пріоритетним напрямом розвитку сфери поводження з побутовими відходами.

З метою сприяння вирішенню зазначених у звіті проблем та недопущення порушень законодавства про захист економічної конкуренції пропонуємо Кабінету Міністрів України доручити зацікавленим органам влади відповідно до їх повноважень розробити та подати на затвердження:

- проект змін до Законів України «Про відходи», «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві державні адміністрації» щодо усунення дублювання функцій органів влади та органів місцевого самоврядування;

- проект змін до Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1173 «Питання надання послуг з вивезення побутових відходів», передбачивши зменшення терміну (строку),

протягом якого виконавець має право надавати послуги з вивезення побутових відходів, та посилення відповідальності організаторами конкурсу у разі його непроведення;

- порядок формування тарифів за кожною окремою операцією поводження з побутовими відходами та кожним видом побутових відходів;

- порядок формування та встановлення тарифів на послуги з захоронення та перероблення побутових відходів для суб'єктів господарювання – неліцензіатів НКРЕКП;

- порядок надання дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, а також вичерпний перелік документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для його одержання;

- проект нормативного акту, який би чітко визначав особливості правовідносин у процесі впровадження роздільного збирання побутових відходів.